UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Katolická teologická fakulta
Katedra teologické etiky a spirituální teologie
Morální teologie

Jiří Kadlec

POSLÁNÍ CHARITY VE SPEKTRU SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. Libor Ovečka, Th.D.

PRAHA 2009

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat všem, kteří se podíleli na vzniku této bakalářské práce. Zejména patří můj dík vedoucímu práce PhDr. Liboru Ovečkovi, Th.D. a vedení Oblastní charity Havlíčkův Brod, za jejich spolupráci, poskytnuté cenné připomínky a informace i věnovaný čas.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a v seznamu literatury a pramenů uvedl veškeré informační zdroje, které jsem použil.

V Okrouhlici dne 26.dubna 2009 Jiří Kadlec

OBSAH

ÚVOD 5
1 SOCIÁLNÍ SLUŽBY V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ 7
1.1 Úvod do problematiky sociálních služeb 7
1.1.1 Vysvětlení základních pojmů.....7
1.1.2 Sociální služby v ČR po roce 1989.....11
1.1.3 Spektrum sociálních služeb podle aktuální právní úpravy 12
1.2 Typy zřizovatelů a poskytovatelů sociálních služeb v Havlíčkově Brodě.....14
1.2.1 Sociální služby města Havlíčkova Brodu 15
1.2.2 Domov pro seniory Havlíčkův Brod.....18
1.2.3 Psychocentrum - manželská a rodinná poradna kraje Vysočina.....20
1.2.4 Fokus Vysočina.....21
1.2.5 Úsvit – zařízení SPMP Havlíčkův Brod 24
1.2.6 Centrum pro zdravotně postižené kraje Vysočina 25
1.2.7 Krajská organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých Vysočina.....26
1.2.8 Centrum J. J. Pestalozziho 26
1.3 Oblastní charita Havlíčkův Brod.....27
1.3.1 Charitní domov pro matky s dětmi Havlíčkův Brod.....28
1.3.2 Byty sociální rehabilitace Havlíčkův Brod.....29
1.3.3 Centrum osobní asistence Havlíčkův Brod.....29
1.3.4 Charitní pečovatelská služba Havlíčkův Brod.....31
1.3.5 Středisko rané péče Havlíčkův Brod.....31
1.3.6 Občanská poradna Havlíčkův Brod 32
1.3.7 Domácí hospicová péče 33
2 SPECIFIKA CHARITNÍ SLUŽBY 34
2.1 Poslání a prameny charitní služby.....34
2.2 Charita jako služba církve.....35
2.3 Specifika charitní služby s ohledem na duchovní potřeby klientů.....36
2.4 Duchovní potřeby klientů a jejich naplnění 36
2.5 Naplňování poslání charitní služby v Oblastní Charitě Havlíčkův Brod.....38
2.5.1 Hodnoty a postoje pracovníků Oblastní Charity Havlíčkův Brod.....39
2.5.2 Hodnoty a postoje klientů Oblastní charity Havlíčkův Brod.....49
2.5.3 Hodnoty a postoje managementu dalších organizací poskytujících sociální služby v Havlíčkově Brodě 53

2.6 Podněty pro zkvalitnění charitní služby v Havlíčkově Brodě 57
2.6.1 Péče o duchovní potřeby klientů charity 58
2.6.2 Formace charitního pracovníka 59
2.6.3 Spolupráce mezi Oblastní charitou Havlíčkův Brod a farností 60
2.6.4 Další podněty pro kvalitní charitní službu 61
ZÁVĚR 63
Přehled použitých symbolů a zkratek 65
Seznam literatury 66
Resumé 68
Anglická anotace 69

ÚVOD

Téma pomoci lidem v nouzi je v dnešním světě, zasaženém nejen hospodářskou krizí, ale také krizí morálních hodnot, velmi aktuální. Jako křesťanovi je mi pomoc lidem trpícím velmi blízká. Již ve Starém zákoně Bůh vybízí k lásce k trpícím, nemocným lidem, k pomoci bezbranným, cizincům, lidem nemajetným. Základním programem pro konání charitativní služby církve jsou evangelia a Skutky apoštolů zakotvená v Novém zákoně. Již první křesťané naplňovali Kristův odkaz péčí o všechny své trpící, nemocné a všechny potřebné. Svatý Jakub mimořádně zdůraznil charitativní program církve ve svém listě, když píše o tom, že víra se má projevovat skutky (srov. Jk 2,14-17). Je to právě charita, církevní organizace, která má velkou možnost aktuálně naplňovat Kristův odkaz pomoci bližním. I proto jsem si vybral za téma své bakalářské práce poslání a postavení charity ve spektru sociálních služeb v Havlíčkově Brodě. Jak se daří Oblastní charitě v Havlíčkově Brodě naplňovat její poslání? Jaké je postavení Oblastní charity v Havlíčkově Brodě mezi jinými poskytovateli sociální pomoci? Má se lišit charitativní služba a liší se skutečně od jiných společensky prospěšných sociálních organizací? Abych našel odpověď na uvedené otázky, rozdělím svou práci do dvou částí.

V první části se budu zabývat problematikou sociálních služeb a jejich potřebnosti v obecné rovině. Vysvětlím zde základní sociální pojmy s aktuální právní úpravou, která určuje základní podmínky poskytování sociální služby. Také zmapuji všechny poskytovatele sociálních služeb v Havlíčkově Brodě z dostupných informačních zdrojů, tedy z registru poskytovatelů sociálních služeb dostupných na portálu Ministerstva práce a sociálních věcí, propagačních letáků a dalších materiálů. Pomocí nasbíraných a utříděných informací zjistím, jaké sociální služby svým klientům v Havlíčkově Brodě nabízí. V další části práce se budu věnovat pramenům a poslání charitní služby a podrobněji také specifikům vlastní charitní služby jako takové i výlučnosti postavení charity v Havlíčkově Brodě. Dále zaměřím svou pozornost na otázku duchovních potřeb klientů a možnosti jejich naplnění v rámci poskytování sociální služby. Také se pokusím ukázat, v čem se Oblastní charita v Havlíčkově Brodě liší oproti jiným poskytovatelům sociálních služeb v Havlíčkově Brodě, zda nabízí svým klientům duchovní rozměr a jaké jsou postoje a hodnoty jejich pracovníků a klientů. Jsou do poskytování charitní služby zapojeni zdejší farníci a duchovní správa místní církve? Pro potřeby této práce provedu dotazníkové šetření s pracovníky a klienty projektů Oblastní charity v Havlíčkově Brodě a také s vedoucími pracovníky necírkevních poskytovatelů sociálních služeb

v Havlíčkově Brodě, které sice nesplňuje podmínky kvalitativního výzkumu, avšak vhodně doplňuje a ilustruje situaci. Na závěr této práce se pokusím, částečně ze zjištěných faktů a také z vlastních zkušeností, zformulovat konkrétní podněty pro zkvalitnění poskytování charitní služby v Havlíčkově Brodě.

Základní metodu v této bakalářské práci tvoří práce s literaturou, dotazníkové šetření s pracovníky a klienty charity a také s pracovníky necírkevních poskytovatelů sociálních služeb v Havlíčkově Brodě, a zejména vlastní zkušenosti z praxe charitního dobrovolníka. Základní literaturu, ze které ve své práci vycházím, představuje encyklika Benedikta XIV. Deus caritas est, dokument České biskupské konference Charitativní služba církve-Pastorační péče o charitu, Pastorační péče v méně obvyklých situacích od Aleše Opatrného, dále kniha Ctirada Václava Pospíšila Teologie služby, Uvedení do duchovního života od Marko Ivana Rupnika, sborník Pavla Ambrose Studijní texty z pastorální teologie III: Služba nemocným, od autora Oldřicha Matouška knihy Slovník sociální práce a Základy sociální práce a také dílo Vojtěcha Krebse Sociální politika.

1 SOCIÁLNÍ SLUŽBY V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ

1.1 Úvod do problematiky sociálních služeb

Sociální politika státu představuje úsilí jednotlivých subjektů o udržení a fungování sociálního systému v daném státu,[1] a to prostřednictvím řady aplikačních nástrojů sociální politiky, ze kterých můžeme zmínit především sociální příjmy, sociální služby, věcné dávky, účelové půjčky, úlevy a výhody a regulace cen zboží a služeb.[2] Lze tedy říci, že sociální služby a sociální práce v nich jsou jedním z důležitých nástrojů realizace sociální politiky a konkrétní sociální pomoci lidem v nouzi. Sociální práci můžeme tedy chápat jako nástroj sociální služby, kterým je tato konkrétní cílená pomoc potřebným realizována.[3]

1.1.1 Vysvětlení základních pojmů

V dalším textu se budeme věnovat vysvětlení základních pojmů, které se v sociální oblasti užívají. Jedná se o tyto pojmy: sociální vyloučení, sociální poradenství, sociální rehabilitace, sociální služby, klient, cílová skupina sociální služby, obtížná sociální situace, komunitní plánování, zřizovatel služeb, poskytovatel služeb, uživatelé služeb, služby sociální péče, služby sociální prevence. Tyto pojmy jsou v sociální oblasti nejčastěji používány, a proto jsou v dalším textu vysvětleny tak, aby nedošlo k záměně jejich významu. Důležitost pochopení a správné používání těchto pojmů je v sociální oblasti zásadní.

Sociální vyloučení

„Sociální vyloučení označuje obvykle komplexně podmíněnou nedostatečnou účast jednotlivce, skupiny nebo místního společenství na životě celé společnosti, resp. nedostatečný přístup ke společenským institucím zajišťujícím vzdělání, zdraví, ochranu a základní blahobyt. Může mít různou úroveň a měnit se v čase. Fakticky znamená život v chudobě, bez účasti na trhu práce (u mladých lidí bez účasti na systematickém vzdělávání), bez přiměřeného bydlení, bez dostatečného příjmu, obvykle v izolaci

[1] Srov. MATOUŠEK Oldřich: Slovník sociální práce, Praha: Portál, 2003, 211.
[2] Srov. KREBS Vojtěch a kol: Sociální politika, Praha: ASPI, a.s., 2005, 65–67.
[3] Srov. MATOUŠEK Oldřich: Základy sociální práce, Praha: Portál, 2001, 178–180.

či v malé skupině podobně deprivovaných lidí pohybujících se na okraji společnosti. Dlouhodobý pocit, že člověk nemá ve společnosti místo, je zdrojem chronického stresu. Příčiny sahají od individuálních až po systémové. Konkrétněji nízké sebevědomí, nízký příjem nedokončené vzdělání, nedostatečné sociální dovednosti, špatné duševní i tělesné zdraví, špatné bydlení, vysoký věk, vysoká úroveň kriminality v místě, nefunkčnost rodiny, závislost na návykových látkách, nezaměstnanost, chybějící zdravotní a sociální pojištění aj.“[4]

Zákon o sociálních službách vymezuje tři základní druhy sociálních služeb: sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. K vysvětlení těchto pojmů:

Sociální poradenství

„Sociální poradenství poskytuje informace o postupech vyplývajících z předpisů o důchodovém a nemocenském pojištění, státní sociální podpoře, sociální pomoci, zaměstnanosti a sociálně-právní ochraně. Osobám v obtížné situaci zprostředkovává informace o formách sociální pomoci dostupných v určité lokalitě. Součástí základního sociálního poradenství je i tzv. občanské poradenství, které pomáhá k řešení všech životních situací občanů. Odborné sociální poradenství je specializovaná odborná činnost zaměřená na zjištění rozsahu a charakteru obtížné sociální situace, zjištění příčin jejího vzniku, poskytnutí informací o možnostech řešení a usměrnění osoby při volbě a uplatňování forem sociální pomoci dostupných v dané lokalitě. Odborné sociální poradenství je specializovaná odborná činnost zaměřená na zjištění rozsahu a charakteru obtížné sociální situace, zjištění příčin jejího vzniku, poskytnutí informací o možnostech řešení a usměrnění osoby při volbě a uplatňování forem sociální pomoci."[5] Termín sociální poradenství zahrnuje dva pojmy - základní sociální poradenství, odborné sociální poradenství.[6] Zákon o sociálních službách č. 108/2006, který byl schválen Parlamentem ČR dne 14. 3. 2006, s účinností od 1. 1. 2007, definuje oba pojmy takto: „základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Sociální poradenství je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb. Poskytovatelé sociálních služeb jsou vždy povinni tuto činnost zajistit. Odborné sociální poradenství je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých

[4] MATOUŠEK Oldřich: Slovník sociální práce, Praha: Portál, 2003, 217.
[5] tamtéž, 212.
[6] Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, §37, odst. 1.

okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí. Zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.“[7] Součástí odborného sociálního poradenství je i půjčování kompenzačních pomůcek.

Služby sociální péče

„Služby sociální péče napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti, a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení.“[8]

Služby sociální prevence

„Služby sociální prevence napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.“[9]

Sociální rehabilitace = socioterapie

„Sociální rehabilitace je soubor opatření sloužících k příznivému ovlivnění stavu a situace osob, které jsou z hlediska vzniku a vývoje negativních jevů rizikové nebo jež se ocitly v sociální nouzi. Sociální rehabilitace směřuje k jejich sociální rehabilitaci a integraci. Sociální rehabilitací se rozumí obnovení sociálních vztahů a praktických schopností a dovedností, které jsou důsledkem sociálního handicapu a způsobu života dané osoby narušeny.“[10] Další vysvětlení termínu sociální rehabilitace najdeme v zákoně zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách: sociální rehabilitace je soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob, se zdravotním postižením, a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností, posilováním návyků a nácvikem výkonu běžných, pro samostatný život nezbytných činností alternativním způsobem využívajícím zachovaných schopností, potenciálů

---

[7] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, §37, odst. 2–3.
[8] tamtéž, §38
[9] tamtéž, §53.
[10] MATOUŠEK: Slovník sociální práce, 219.

a kompetencí.“[11] Tato služba se poskytuje formou terénní, ambulantní nebo pobytovou.[12]

Dále budou vysvětleny pojmy, které se často užívají společně. Jedná se o pojmy: sociální služby, klient, cílová skupina sociální služby a obtížná sociální situace.

Sociální služby

Termín sociální služby je v sociální oblasti základním pojmem a představuje „všechny služby, krátkodobé i dlouhodobé, poskytované oprávněným uživatelům, které mají za cíl zvýšení kvality klientova života, případně i ochranu zájmů společnosti.[13] Do základních činností, poskytovaných v rámci sociálních služeb, patří ubytování, stravování, pomoc při zajišťování provozu domácnosti, hygiena, pomoc při prosazování práv a zájmů, služby výchovné, vzdělávací a aktivizační a socioterapeutické služby.[14]

Klient

Termínem klient je označován ten, kdo využívá sociální služby. Může to být jednotlivec, rodina, skupina i komunita. Protože tento termín vyvolává představu pasivního a závislého postoje, je slovo klient někdy nahrazováno výrazem uživatel či konzument služeb, v některých zemích i jako zákazník (Francie, Německo). V ČR se však zatím nejvíce využívá označení klient.[15]

Cílová skupina sociální služby

Cílová skupina je „skupina definovaná nepříznivou sociální situací, které je určena sociální služba. Tato nepříznivá situace může být vyvolána věkem, nemocí, zdravotním postižením, životními návyky, nepříznivým prostředím, ohrožením ze strany jiných osob a jinými příčinami.“ [16]

Obtížná sociální situace

Označuje „nepříznivý stav, souhrn nepříznivých podmínek a okolností, vztahujících se k určité osobě nebo skupině společně posuzovaných osob a vlivů, které se jich bezprostředně či zprostředkovaně dotýkají.“[17]

---

[11] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, §70.
[12] Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, §70.
[13] MATOUŠEK: Slovník sociální práce, 214.
[14] Srov. MATOUŠEK: Slovník sociální práce, 214.
[15] Srov. tamtéž, 90.
[16] MATOUŠEK: Slovník sociální práce, 39.
[17] tamtéž, 133.

Dále je potřeba osvětlit termíny, které souvisí s pojmem „komunitní plánování“: zřizovatel, poskytovatel a uživatel služby.

Komunitní plánování

„Komunitní plánování představuje přímé vyjednávání mezi zřizovateli, poskytovateli a uživateli služeb, jehož cílem je zlepšit místní sociální politiku či charakter sociálních, případně dalších souvisejících služeb. Vyjednávání může mít podobu jednání v menších skupinách reprezentujících všechny tři strany komunitního trojúhelníku, veřejných shromáždění nebo konferencí, stejně jako diskusí v tisku, na internetu nebo zprostředkovaných jinými medii. Výsledkem by měl být periodicky zveřejňovaný komunitní plán“[18].

Zřizovatel služeb

„Zřizovateli služeb jsou úřady státní správy, a samosprávy, neziskové organizace a jiné subjekty, které služby financují.“[19]

Poskytovatel služeb

Termínem poskytovatel služeb se rozumí organizace, která provozuje sociální službu.[20] Poskytovateli sociálních služeb v České republice jsou podle platného zákona o sociálních službách „územní samosprávné celky a jimi zřizované právnické osoby, fyzické osoby a ministerstvo a jím zřízené organizační složky státu.“[21]

Uživatel služeb

Jedná se o příjemce sociální služby. Může jím být fyzická či právnická osoba, která má zvláštní potřebu a sociální služba na ní reaguje.[22]

1.1.2 Sociální služby v ČR po roce 1989

Po listopadu 1989 došlo v České republice k velkým společenským změnám, které se přímo dotkly i oblasti zaměřující se na sociální politiku státu a sociální služby. Nástup komunistické strany k moci v únoru roku 1948 přinesl zánik nebo dočasné

---

[18] MATOUŠEK: Slovník sociální práce, 94.
[19] tamtéž, 94.
[20] Srov. MATOUŠEK: Slovník sociální práce, 94.
[21] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 6.
[22] Srov. MATOUŠEK: Slovník sociální práce, 94.

ukončení činností organizací, které zajišťovaly péči o sociálně potřebné osoby. Úlohy poskytovatele sociálních služeb se ujal stát, který zajišťoval jejich financování a také veškerý dohled nad poskytovanými sociálními službami. Negativním důsledkem této centrální role státu bylo zaniknutí neziskových a občanských forem sociální pomoci a její vnímání ve společnosti. Teprve po roce 1989 začaly vznikat nebo obnovovat svou činnost z minulosti různá občanská sdružení, nadace a nadační fondy, účelová zařízení církví (např. Česká katolická charita, Armáda spásy, Diakonie Církve bratrské, Slezská diakonie aj.)[23] a další typy neziskových organizací, a to především na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech. Tyto obnovené nebo nově vzniklé neziskové organizace začaly zakládat a poskytovat široké spektrum sociálních služeb. Zřizovateli různých zařízení sociálních služeb se v rámci výkonu samosprávy na daném území staly obce, města a okresy. Od 1.1.2003, kdy došlo k nové realizaci reformy veřejné správy, došlo k převodu řady zařízení sociálních služeb ze stávajících okresních úřadů na obce a kraje.[24] Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení a vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, jako zásadní předpisy upravující pro oblast sociálních služeb po roce 1989 uváděl, že sociální služby mohly poskytovat kraje, obce, organizace a občané. Zřizovatelem několika zařízení sociálních služeb na území ČR byl rovněž stát prostřednictvím Ministerstva práce a sociálních věcí. V zákoně o sociálních službách č. 108/2006, který byl schválen Parlamentem České republiky dne 14. 3. 2006, s účinností od 1. 1. 2007 je uvedeno, že poskytovatelem sociálních služeb mohou být územní samosprávné celky a jimi zřizované právnické osoby, další právnické osoby, fyzické osoby, také Ministerstvo práce a sociálních věcí a jím zřízené organizační složky státu.[25]

1.1.3 Spektrum sociálních služeb podle aktuální právní úpravy

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění, vymezuje poskytovatele sociálních služeb v České republice. Poskytovatelé sociálních služeb jsou, při splnění podmínek stanovených tímto zákonem, územní samosprávné celky a jimi

---

[23] Srov. POSPÍŠIL Ctirad Václav: Teologie služby, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 134–135.
[24] Srov. KOZLOVÁ Lucie: Sociální služby, Praha: Triton, 2005, 33.
[25] Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 6.

zřizované právnické osoby, další právnické osoby, fyzické osoby, Ministerstvo práce a sociálních věcí a jím zřízené organizační složky státu.[26] Státní správu podle tohoto zákona vykonávají Ministerstvo práce a sociálních věcí, krajské úřady, obecní úřady s rozšířenou působností, úřady práce.[27] Zákon o sociálních službách vymezuje tři základní druhy sociálních služeb: sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence.[28] Služba sociální poradenství zahrnuje: základní sociální poradenství, odborné sociální poradenství.[29] Služby sociální péče zahrnují tyto typy služeb: osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, centra denních služeb, centra denních služeb, centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče.[30] Do služeb sociální prevence patří: raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, intervenční centra, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, terapeutické komunity, terénní programy, sociální rehabilitace.[31] Sociální služby jsou poskytovány formou pobytovou, formou terénní nebo formou ambulantní. Pobytové služby jsou spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb. Ambulantní služby jsou takové služby, kdy klient dochází samostatně nebo je doprovázen či dopravován do zařízení sociálních služeb a součástí poskytované služby není ubytování. Terénní služby, jsou služby poskytované klientovi v jeho přirozeném sociálním prostředí.[32] Sociální služby se klientům poskytují buď bezplatně, za částečnou či plnou úhradu nákladů.[33] Za účelem poskytování sociálních služeb, které určuje zákon o sociálních službách, jsou zřizována tato zařízení sociálních služeb: centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení, azylové domy, domy na půl cesty, zařízení pro krizovou pomoc, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, terapeutické komunity, sociální poradny, sociálně terapeutické dílny, centra sociálně rehabilitačních služeb, pracoviště rané péče, intervenční centra, zařízení následné péče. Kombinováním zařízení sociálních služeb je možné zřídit

[26] Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 6.
[27] Srov. tamtéž, §5, odst. 1.
[28] Srov. tamtéž,, § 32.
[29] Srov. tamtéž,, § 37.
[30] Srov. tamtéž,, § 39–52.
[31] Srov. tamtéž,, § 54–70.
[32] Srov. tamtéž,, § 33.
[33] Srov. tamtéž,, § 71, odst.1.

mezigenerační a integrovaná centra.[34] V České republice je možné poskytovat sociální služby pouze na základě oprávnění k poskytování sociálních služeb. Oprávnění o poskytování sociálních služeb vzniká na základě rozhodnutí o registraci, a to pokud žadatel splňuje všechny podmínky registrace uvedené v zákoně o sociálních službách.[35] O registraci rozhoduje krajský úřad příslušný podle místa trvalého nebo hlášeného pobytu fyzické osoby nebo sídla právnické osoby, popřípadě podle umístění organizační složky zahraniční právnické osoby na území České republiky. V případě, že zřizovatelem poskytovatele sociálních služeb je ministerstvo, rozhoduje o registraci toto ministerstvo.[36] Registr poskytovatelů sociálních služeb vede příslušný krajský úřad, u kterého bylo vydáno rozhodnutí o registraci, v listinné a elektronické podobě. Elektronickou podobu registru spravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí, údaje o registru poskytovatelů sociálních služeb se všemi údaji o poskytovatelích sociálních služeb jsou uvedeny na internetovém serveru www.mpsv.cz a veřejnost zde může nalézt všechny potřebné údaje. Registrace se nevyžaduje, poskytuje-li osobě pomoc osoba blízká nebo jiná fyzická osoba, která tuto činnost nevykonává jako činnost podnikatelskou, dále se nevyžaduje u sociálních služeb vykonávaných ve zdravotnických zařízeních ústavní péče, kdy při poskytování sociálních služeb jsou tato zdravotnická zařízení povinna dodržovat povinnosti stanovené poskytovatelům sociálních služeb dle tohoto zákona.[37]

1.2 Typy zřizovatelů a poskytovatelů sociálních služeb v Havlíčkově Brodě

V předchozím textu jsme definovali základní pojmy týkající se sociální oblasti, sledovali jsme vývoj sociálních služeb v České republice po roce 1989 a definovali jsme spektrum sociálních služeb podle aktuální právní úpravy. V této kapitole zmapujeme typy zřizovatelů a poskytovatelů sociálních služeb ve městě Havlíčkův Brod. Jednotlivé texty byly převzaty z větší části z registru poskytovatelů sociálních služeb na internetovém portálu MPSV, kde musí být uvedeny pouze reálně existující a fungující služby, které získaly příslušnou registraci. Autor práce také osobně navštívil vedoucí pracovníky jednotlivých poskytovatelů, kde získal aktuální platné propagační letáky jednotlivých projektů a osobně se informoval o tom, jaké typy sociálních služeb daný poskytovatel ve městě Havlíčkův Brod realizuje.

---

[34] Srov. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 34.
[35] Srov. tamtéž,, § 78.
[36] Srov. tamtéž,, § 78, odst.2.
[37] Srov. tamtéž,, § 83–85.

V současné době můžeme v Havlíčkově Brodě nalézt široké spektrum sociálních služeb, které mají různé zřizovatele. Mezi základní zřizovatele patří město Havlíčkův Brod a kraj Vysočina, což jsou územní samosprávné celky, které zřizují právnické osoby, nejčastěji příspěvkové organizace jako poskytovatele sociálních služeb v daném regionu. Město Havlíčkův Brod je zřizovatelem příspěvkové organizace s názvem Sociální služby města Havlíčkova Brodu. Kraj Vysočina je zřizovatelem příspěvkové organizace s názvem Domov pro seniory Havlíčkův Brod a příspěvkové organizace Psychocentrum - manželská a rodinná poradna kraje Vysočina. Zbývající poskytovatelé sociálních služeb ve městě Havlíčkův Brod jsou nestátní neziskové organizace, a to nejčastěji typu občanského sdružení, obecně prospěšné společnosti, nebo se jedná o účelové zařízení církve. Jedná se o tyto organizace: Fokus Vysočina, Úsvit – zařízení SPMP Havlíčkův Brod, Centrum pro zdravotně postižené kraje Vysočina, Krajská organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých Vysočina a Centrum J.J.Pestalozziho. Zvláštní pozornost bude věnována Oblastní charitě Havlíčkův Brod, jako účelovému zařízení římskokatolické církve.[38]

V následujícím textu budou představeni poskytovatelé, kteří poskytují alespoň jednu registrovanou sociální službu v Havlíčkově Brodě. U jednotlivých poskytovatelů bude uveden jejich zřizovatel, typ registrované služby či služeb, poslání či základní charakteristika, cílová skupina, kapacita, případně další podstatné údaje.

1.2.1 Sociální služby města Havlíčkova Brodu

Sociální služby města Havlíčkova Brodu je příspěvková organizace jejímž zřizovatelem je město Havlíčkův Brod. Organizace poskytuje tyto typy registrovaných sociálních služeb: osobní asistence, pečovatelská služba, průvodcovské a předčitatelské služby, odlehčovací služba, centrum denních služeb, denní stacionář, domov pro seniory, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Nyní budou představeny jednotlivé sociální služby.

Osobní asistence

Osobní asistence je terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba se poskytuje v přirozeném sociálním

[38] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200313427102_4, (14.1.2008).

prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje. Služba je zaměřena pro cílovou skupinu osob se zdravotním postižením a seniory, její kapacita je 1 klient. V rámci služby osobní asistence jsou poskytovány tyto úkony: pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně, pomoc při zajištění stravy, pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.[39]

Pečovatelská služba

Pečovatelská služba je terénní nebo ambulantní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a dále rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Cílem této služby je podporovat uživatele v zachování jejich způsobu života ve vlastních domácnostech, napomáhat jim k udržení soběstačnosti, aby mohli co nejdéle žít v přirozeném prostředí. Dalším z cílů je podporovat uživatele v oblastech, v nichž jsou jejich schopnosti sníženy. Cílem je, aby uživatel za pomoci sociálních služeb překlenul přechodné období se zhoršeným zdravotním stavem, který nevyžaduje hospitalizaci. Služba je zaměřena na cílovou skupinu osoby se zdravotním postižením a seniory. Kapacita služby je 14 klientů.[40]

Průvodcovské a předčitatelské služby

Průvodcovské a předčitatelské služby jsou terénní nebo ambulantní služby poskytované osobám, jejichž schopnosti jsou sníženy z důvodu věku nebo zdravotního postižení v oblasti orientace nebo komunikace. Služba klientům pomáhá při vyřizování vlastních záležitostí a zaměřuje se na cílovou skupinu osoby se zdravotním postižením a seniory. Kapacita služby je 1 klient. Službu zajišťují dvě střediska, a to dvěma způsoby: formou ambulantní a formou terénní.[41]

Odlehčovací služba

Odlehčovací služba představuje terénní, ambulantní nebo pobytové služby poskytované osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a o které je jinak pečováno v jejich přirozeném

---

[39] Srov. VORLÍČEK Jiří: Popis realizace sociální služby, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200338545202_571, (14.1.2008).
[40] Srov. tamtéž.
[41] Srov. VORLÍČEK Jiří: Popis realizace sociální služby, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200338581928_577, (14.1.2008).

sociálním prostředí. Posláním služby je poskytnout uživateli nabízené odlehčovací pobytové služby co nejblíže domácím podmínkám s cílem zajistit pečující osobě náležitý odpočinek. Kapacita služby je 5 klientů a 4 lůžka. Klientům se v rámci této služby poskytuje ubytování, stravování, péče o klienta, odborná sociální péče, zdravotní péče, lékařská péče, služba dobrovolníků. Odlehčovací služba je poskytována terénní i ambulantní formou a je možné využívat nejdéle po dobu jednoho měsíce.[42]

Centrum denních služeb

Centrum denních služeb poskytuje ambulantní služby ve specializovaném zařízení s cílem posílit samostatnost a soběstačnost osob se zdravotním postižením a seniorů v nepříznivé sociální situaci, která může vést k sociálnímu vyloučení. Tato služba se orientuje na cílovou skupinu osob se zdravotním postižením a seniory s celkovou kapacitou 2 klientů. Služba zahrnuje tyto základní činnosti: pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Služby v centru denních služeb se poskytují ambulantně.[43]

Denní stacionář

V denním stacionáři se poskytují ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a osobám s chronickým duševním onemocněním, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Služba se orientuje na cílovou skupinu osob se zdravotním postižením a seniory a má kapacitu 10 klientů. Klienti denního stacionáře mají možnost využít tyto nabízené úkony: pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.[44]

---

[42] Srov. VORLÍČEK Jiří: Popis realizace sociální služby, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=120033891680_620, (14.1.2008).
[43] Srov. VORLÍČEK Jiří: Popis realizace sociální služby, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200338967065_623, (14.1.2008).
[44] Srov. tamtéž.

Domov pro seniory

Posláním domova pro seniory je „poskytovaní služeb jako jsou bydlení, stravování, úklid, žehlení, praní, dále sociální služby aktivizační a poradenské, dobrovolnické a také zdravotní služby s cílem zajistit důstojný pobyt v příjemném prostředí a v co nejvyšší možné míře podporovat stávající soběstačnost obyvatel a udržení kontaktu s okolním životem.“[45] Cílovou skupinu služby domov pro seniory tvoří lidé důchodového věku (starší 65 let) s trvalým bydlištěm převážně v regionu Havlíčkův Brod, kteří nepotřebují akutní zdravotnickou péči, avšak nejsou schopni se o sebe doma postarat při běžných sebeobslužných činnostech jak za pomoci rodiny tak i jiných terénních služeb. Kapacita služby je 120 klientů a 120 lůžek. Personál domova je schopen zajistit stálou ošetřovatelskou péči čtyřiceti klientům. Služba je poskytována pobytovou formou nepřetržitě.[46]

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Posláním sociálně aktivizační služby je poskytnout osobám se zdravotním postižením a osobám v důchodovém věku pomoc při zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, při sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Jedná se o ambulantní popřípadě terénní služby poskytované osobám v důchodovém věku nebo osobám se zdravotním postižením ohroženým sociálním vyloučením. Kapacita služby je 1 klient v terénní formě a více klientů v ambulantní formě, kde je kapacita ovlivněna více faktory např. velikostí sálu či kapacitou autobusu apod.[47]

1.2.2 Domov pro seniory Havlíčkův Brod

Domov pro seniory Havlíčkův Brod je příspěvková organizace jejímž zřizovatelem je Kraj Vysočina a poskytuje sociální služby ve dvou objektech - v Havlíčkově Brodě a ve vesnici Břevnice, vzdálené 5 km od Havlíčkova Brodu. Organizace nabízí tyto registrované sociální služby: domov pro seniory, domov se zvláštním režimem, odlehčovací služba.

---

[45] VORLÍČEK Jiří: Popis realizace sociální služby, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200339141970_619, (14.1.2008).
[46] Srov. VORLÍČEK Jiří: Popis realizace sociální služby, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200338967065_623, (14.1. 2008).
[47] Srov. VORLÍČEK Jiří: Popis realizace sociální služby, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200339208947_620, (14.1.2008).

Domov pro seniory

Poslání služby: „Domov pro seniory usiluje o důstojný a spokojený život seniorů, kteří vzhledem ke svému zdravotnímu stavu a sociální situaci žijí v tomto zařízení. Domov podporuje jejich soběstačnost a udržení kontaktu s okolím a snaží se o vytvoření co nejpřirozenějšího prostředí. Služby jsou odborné, bezpečné a poskytované kvalifikovaným personálem. Cílovou skupinu tvoří senioři s trvalým pobytem v kraji Vysočina, kteří mají sníženou soběstačnost v základních životních dovednostech, a proto potřebují podporu a pomoc při zajišťování základních životních potřeb.“[48] Kapacita služby je 43 klientů. Zařízení poskytuje klientům úkony ubytování, celodenní stravování, pomoc při zvládání základní péče o vlastní osobu, aktivizační činnosti a pomoc při využívání běžných služeb v okolí, pomoc při prosazování práv a zájmů. V Havlíčkově Brodě se služba poskytuje pobytovou formou v objektu v ulici U Panských.[49]

Domov se zvláštním režimem

Poslání této služby: „domov se zvláštním režimem usiluje o důstojný a spokojený život seniorů, kteří vzhledem ke svému zdravotnímu stavu a sociální situaci žijí v tomto zařízení. Domov podporuje jejich soběstačnost a udržení kontaktu s okolím a snaží se o vytvoření co nejpřirozenějšího prostředí. Služby jsou odborné, bezpečné a poskytované kvalifikovaným personálem. Cílovou skupinu tvoří senioři s trvalým pobytem v kraji Vysočina, kteří mají z důvodu Alzheimerovy choroby nebo jiného typu demence sníženou soběstačnost v základních životních dovednostech, a proto potřebují podporu a pomoc jiné fyzické osoby při zajišťování základních životních.“[50] Kapacita služby je 25 lůžek. V rámci této služby se nabízí úkony: ubytování, celodenní stravování, pomoc při zvládání základní péče o vlastní osobu, aktivizační činnosti a pomoc při využívání běžných služeb v okolí, pomoc, pomoc při prosazování práv a zájmů. Služba probíhá pobytovou formou, bez časového omezení vesnici Břevnice.[51]

---

[48] HLAVÁČKOVÁ Hana: Základní prohlášení organizace, http://www.ddhb.hbnet.cz/FOTO/Zakladni%20prohlaseni%20organizace.pdf, (15.1.2008).
[49] Srov. HLAVÁČKOVÁ Hana: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200590495882_4, (15.1.2008).
[50] HLAVÁČKOVÁ Hana: Základní prohlášení organizace, http://www.ddhb.hbnet.cz/FOTO/Zakladni%20prohlaseni%20organizace.pdf, (15.1. 2008).
[51] Srov. HLAVÁČKOVÁ Hana: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200590599194_9 (15.1. 2008).

Odlehčovací služba

Poslání této služby: „Domov pro seniory Havlíčkův Brod usiluje o důstojný a spokojený život seniorů, kteří vzhledem ke svému zdravotnímu stavu a sociální situaci využívají odlehčovací ambulantní službu v tomto zařízení. Domov podporuje jejich soběstačnost a udržení kontaktu s okolím a snaží se o vytvoření co nejpřirozenějšího prostředí. Služby jsou odborné, bezpečné a poskytované kvalifikovaným personálem. Cílovou skupinu tvoří senioři s trvalým pobytem v kraji Vysočina, kteří mají sníženou soběstačnost v základních životních dovednostech a proto potřebují podporu a pomoc při zajišťování základních životních potřeb, o které je jinak pečováno v jejich přirozeném sociálním prostředí.“[52] Kapacita služby je 5 klientů. Služba nabízí tyto úkony: celodenní stravování, pomoc při zvládání základní péče o vlastní osobu, aktivizační činnosti, pomoc při využívání běžných služeb v okolí. Jedná se o službu ambulantní poskytovanou v objektu v ulici U Panských v Havlíčkově Brodě.[53]

1.2.3 Psychocentrum - manželská a rodinná poradna kraje Vysočina

Psychocentrum - manželská a rodinná poradna kraje Vysočina je příspěvková organizace se sídlem v Jihlavě, zřizovatelem je kraj Vysočina. Jedná se o odborné sociální a psychologické pracoviště, které poskytuje sociální službu prostřednictvím manželského, rodinného poradenství a terapie lidem, kteří se ocitli v osobní, vztahové, rodinné, životní či existenciální tísni. Organizace má pět pracovišť. Pracoviště Jihlava nabízí dva typy sociální registrované služby: intervenční centra, odborné sociální poradenství. Pracoviště Havlíčkův Brod, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou poskytují odborné sociální poradenství.[54] Nyní se zaměříme na sociální službu poskytovanou v Havlíčkově Brodě.

Odborné sociální poradenství

„Posláním služby je poskytnutí pomoci cílovým skupinám obyvatel, které nemohou svou situaci osobní, vztahovou, rodinnou a sociální řešit vlastními silami, a to vždy v kontextu mezilidských vztahů.“[55] Cílem služby je pomoci klientovi, který se ocitl

---

[52] HLAVÁČKOVÁ Hana: Základní prohlášení organizace, http://www.ddhb.hbnet.cz/FOTO/Zakladni%20prohlaseni%20organizace.pdf, (15.1.2008).
[53] Srov. HLAVÁČKOVÁ Hana: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200590531641_2, (15.1.2008).
[54] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200658620683_24, (15.1.2008).
[55] Psychocentrum - manželská a rodinná poradna kraje Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200658620683_24, (15.1.2008).

v obtížné sociální a psychické situaci, začlenit se znovu do běžné společnosti tak, aby mohl obvyklým způsobem využívat ve společnosti běžných zdrojů, služeb, systémů a neformálních přirozených zdrojů, ke kterým patří rodina, sousedé, přátelé, spolupracovníci atd. Odborné sociální poradenství má také posílit člověka natolik, aby službu přestal potřebovat a využívat nebo jí potřeboval jen v nezbytně nutném rozsahu. Cílovou skupinou jsou osoby v krizi, rodiny s dítětem/dětmi. Kapacita služby je 200 intervencí za rok. Místem poskytování a realizování služby je soukromá psychologická ordinace v Havlíčkově Brodě.[56]

1.2.4 Fokus Vysočina

Fokus Vysočina je občanské sdružení se sídlem v Havlíčkově Brodě, provozuje čtyři střediska – v Havlíčkově Brodě, v Chotěboři, v Hlinsku v Čechách a v Pelhřimově. Středisko Havlíčkův Brod nabízí tyto registrované sociální služby: odborné sociální poradenství, chráněné bydlení, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, sociální rehabilitace. Středisko Hlinsko nabízí: služby následné péče, odborné sociální poradenství, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociální rehabilitace. Středisko v Chotěboři nabízí: odborné sociální poradenství, denní stacionář, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Středisko Pelhřimov nabízí: odborné sociální poradenství, chráněné bydlení, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotními postižením, sociálně terapeutické dílny, sociální rehabilitace.[57] Dále se budeme podrobněji věnovat registrovaným sociálním službám ve středisku Havlíčkův Brod.

Odborné sociální poradenství

„Posláním odborného sociálního poradenství je pomoci uživatelům zorientovat se v problému a nabídnout jim varianty účinného řešení problematické situace. Odborné sociální poradenství je poskytováno s ohledem na specifické potřeby cílové skupiny.“[58] Cílem je nabídnout varianty účinného řešení problematické situace a zamezit

---

[56] Srov. Psychocentrum - manželská a rodinná poradna kraje Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200658620683_24, (15.1.2008).
[57] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200337675528_497, (15.1.2008).
[58] Fokus Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200337694060_490, (15.1.2008).

eskalaci problému a tenzi uživatele, informovat uživatele o dostupných službách, které by mohl aktuálně čerpat, a zvýšit informovanost uživatele o jeho situaci do té míry, aby ji mohl řešit vlastními silami. Cílem je také poskytnout podporu uživateli při řešení obtížných situací a při vyřizování běžných záležitostí. Cílovou skupinou jsou osoby s chronickým duševním onemocněním starší 16 let a poradenské služby jsou také poskytovány rodinným příslušníkům a osobám z blízkého sociálního okolí osob s duševním onemocněním. Kapacita je 630 intervencí za rok.[59]

Chráněné bydlení

Chráněné bydlení je služba spojená se zajištěním ubytování a celodenní stravy. „Posláním chráněného bydlení je umožnit lidem s duševním onemocněním – zvláště těm, kteří nikdy samostatně nebydleli nebo potřebují v tomto směru určitou míru podpory – získat vlastní zkušenost se samostatným bydlením. Cílem této služby je rozvíjet konkrétní dovednosti spojené se samostatným bydlením. Služba je poskytována osobám s duševním onemocněním, které potřebují získat zkušenost se samostatným bydlením a vedením domácnosti. Uživatel spolupracuje s asistentkou bydlení na mapování svých přání a potřeb a realizaci svých cílů. Osvojuje si konkrétní dovednosti, jako je hospodaření s penězi, strukturace dne, dodržování dohodnutých pravidel a přijímání odpovědnosti za svůj život.“[60] Cílovou skupinu tvoří osoby s chronickým duševním onemocněním od 19 do 64 let. Služba má kapacitu 2 lůžka.[61]

Služby následné péče

„Posláním služeb následné péče je poskytnout uživatelům, kteří v daném období nevyužívají ambulantní služby Fokusu Vysočina, podporu v jejich přirozeném prostředí. Cílem těchto služeb je prevence zhoršení zdravotního stavu, rozvoj a udržení osobních a sociálních schopností a dovedností, pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a podpora při aktivitách přispívajících k sociálnímu začlenění.“[62] Služby následné péče jsou založeny na individuální podpoře uživatele klíčovým pracovníkem. Cílovou skupinu tvoří osoby s chronickým duševním onemocněním od 19 do 85 let.

---

[59] Srov. Fokus Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200337694060_490, (15.1.2008).
[60] Fokus Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200337804203_517, (15.1.2008).
[61] Srov. Fokus Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200337804203_517, 15.1.2008).
[62] Fokus Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200337804203_517, (15.1.2008).

Kapacita je 65 klientů za rok. Služba je poskytována terénní formou.[63]

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Sociálně aktivizační služby zahrnují především zájmové, vzdělávací a volnočasové aktivity. „Posláním služeb je podpora uživatelů v navazování přirozených vazeb a ve využívání běžných komunitních zdrojů. Cílem je podpora sociálních dovedností a zlepšení kontaktu se společenským prostředím, podpora uživatelů při participaci na běžně dostupných aktivitách.“[64] Mezi prováděné volnočasové aktivity patří: výuka anglického jazyka, práce s PC, hipoterapie, výlety či doprovázení na společenské a kulturní akce. Cílovou skupinu tvoří osoby s chronickým duševním onemocněním od 16 do 80 let. Kapacita je 40 klientů. Služba se poskytuje terénně i ambulantně.[65]

Sociálně terapeutické dílny

Sociálně terapeutické dílny (šicí, rukodělná, truhlářská, lesní četa) jsou zaměřeny na nácvik základních dovedností souvisejících s pracovním uplatněním (pravidelná docházka, soustavná činnost, koncentrace). „Cílem služby je obnovení nebo získání základních pracovních návyků a dovedností uživatelů v chráněném prostředí, které má zvýšit předpoklady uživatele pro pracovní uplatnění v chráněném nebo nechráněném prostředí. Primárně jde o nácvik pravidelnosti při docházení do dílny, komunikaci v malé skupině, vykonávání činnosti podle instrukcí pracovního terapeuta. Služba slouží osobám, u nichž v důsledku duševního onemocnění došlo k narušení jejich sociálních rolí, mají nenaplněné potřeby ve více životních oblastech a jsou ohroženy izolací a sociálním vyloučením.“[66] Cílovou skupinu tvoří osoby s chronickým duševním onemocněním od 16 let s kapacitou 12 uživatelů za rok.[67]

Sociální rehabilitace

Sociální rehabilitace je soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti uživatelů, jejichž cílem je směřovat k rozvoji

---

[63] Srov. Fokus Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200337804203_517, (15.1.2008).
[64] Fokus Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200337804203_517, (15.1.2008).
[65] Srov. Fokus Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200337804203_517, 15.1.2008).
[66] Fokus Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200590764619_29, (15.1.2008).
[67] Srov. Fokus Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200590764619_29, (15.1.2008).

pracovních dovedností osob z cílové skupiny. „Posláním služby je obnovení a získání schopností a dovedností, které jsou důležité pro zapojení uživatelů do běžného života.“[68] Cílovou skupinou jsou osoby se zdravotním handicapem, především duševně nemocní, mentálně postižení, tělesně postižení. Jedná se o osoby žijící na území okresu Havlíčkův Brod u nichž vlivem handicapu došlo k omezení pracovních a sociálních dovedností. Kapacita pro tuto službu je 25 klientů.[69]

1.2.5 Úsvit – zařízení SPMP Havlíčkův Brod

Úsvit - zařízení SPMP Havlíčkův Brod je nestátní nezisková organizace se sídlem v Havlíčkově Brodě a nabízí dva typy registrovaných služeb: chráněné bydlení, denní stacionář.[70] Posláním organizace „je umožnit osobám s mentálním postižením a kombinovanými vadami ve věku od 16 do 50 let žít podobným životem jako lidé bez postižení a využívat stejných možností, napomáhat při řešení základních životních otázek lidí s mentálním postižením především v oblasti výchovy a vzdělání, sociální a pracovní přípravy pro jejich přiměřené společenské a pracovní uplatnění, včetně bydlení.“[71]

Denní stacionář

„Umožňuje osobám s mentálním postižením a kombinovanými vadami ve věku od 16 do 50 let žít podobný život jako lidé bez postižení a využít stejných možností, napomáhat při řešení základních životních otázek lidí s mentálním postižením především v oblasti výchovy a vzdělání, sociální a pracovní přípravy pro jejich přiměřené společenské a pracovní uplatnění.“[72] Kapacita služby je 35 klientů.[73] V rámci této služby se nabízí každodenní svoz do zařízení autem, poskytnutí stravy, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti.[74] Forma služby je ambulantní.

---

[68] Fokus Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200338059474_540, (15.1.2008).
[69] Srov. Fokus Vysočina: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200338059474_540, (15.1.2008).
[70] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200658162787_1, (4.1.2008).
[71] Propagační materiál sdružení Úsvit - zařízení SPMP Havlíčkův Brod, leták, archiv sdružení Úsvit - zařízení SPMP Havlíčkův Brod.
[72] Koudelková Dana, Denní stacionář - popis realizace poskytování sociálních služeb Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200658162787_1 (4.1. 2008).
[73] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200658162787_1, (4.1.2008).
[74] Srov. Koudelková Dana, Denní stacionář - popis realizace poskytování sociálních služeb Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200658162787_1 (4.1. 2008).

Chráněné bydlení

„Cílem je podpora a rozvoj dovedností spojených se samostatným bydlením, chodem a údržbou domácnosti, nakládáním s volným časem, seberealizací a odpovědností vůči sobě samému.“[75] Služba se zaměřuje na cílovou skupinu osob s mentálním postižením a kombinovanými vadami o kapacitě 2 klienti. Služba probíhá pobytovou formou nepřetržitě.[76]

1.2.6 Centrum pro zdravotně postižené kraje Vysočina

Centrum pro zdravotně postižené je občanské sdružení se sídlem v Jihlavě a má pět poboček, v Jihlavě, Havlíčkově Brodě, Pelhřimově, Třebíči, Žďáru nad Sázavou. Všechna střediska nabízí pouze jednu registrovanou sociální službu - odborné sociální poradenství.[77]

Odborné sociální poradenství

Posláním služby odborné sociální poradenství „je zvyšovat informovanost osob se zdravotním postižením, podporovat jejich nezávislost a samostatnost a napomáhat jim ke zvýšení či udržení kvality života.“[78] Cílovou skupinou jsou osoby s jiným zdravotním postižením, osoby s kombinovaným postižením, osoby s mentálním postižením, osoby s tělesným postižením, osoby se sluchovým postižením, osoby se zdravotním postižením, osoby se zrakovým postižením a senioři. Kapacita služby 278 intervencí za rok. U této služby je možnost zapůjčení si nebo prodeje rehabilitačních a kompenzačních pomůcek na přechodnou dobu, tiskovin pro zdravotně postižené a zajištění alternativní bezbariérové dopravu.[79]

---

[75] Koudelková Dana, Chráněné bydlení - popis realizace poskytování sociálních služeb Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200658162787_1, (4.1.2008).
[76] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200658162787_1, (4.1.2008).
[77] Propagační materiál Centra pro zdravotně postižené kraje Vysočina - pracoviště Havlíčkův Brod, leták, archiv Centra pro zdravotně postižené kraje Vysočina - pracoviště Havlíčkův Brod.
[78] tamtéž.
[79] tamtéž.

1.2.7 Krajská organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých Vysočina

Krajská organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých Vysočina, je občanské sdružení se sídlem v Jihlavě s pobočkami v Jihlavě, Bystřici nad Pernštejnem, Havlíčkově Brodě, Pelhřimově, Třebíči, Žďáru nad Sázavou. Občanské sdružení nabízí ve svých pobočkách tyto typy registrovaných sociálních služeb: odborné sociální poradenství (v Jihlavě, Bystřici nad Pernštejnem, Havlíčkově Brodě, Třebíči), tlumočnické služby (v Pelhřimově), sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením (v Jihlavě).[80]

Odborné sociální poradenství

„Posláním služby je zvyšovat informovanost osob s různým sluchovým postižením (bez rozdílu věku, pohlaví, národní příslušnosti) orientovat se v určité životní situaci, prostředí a napomáhat jim ke zvýšení či udržení kvality jejich života.“[81] Cíl služby má vést k naplnění potřeb jednotlivých uživatelů se sluchovým postižením. Cílovou skupinu tvoří osoby se sluchovým postižením. Jedná se o širokou skupinu osob lišící se různým stupněm i druhem sluchové vady a komunikace. Kapacita služby je počet – 126 intervencí.[82] V rámci služby odborné sociální poradenství nabízí středisko v Havlíčkově Brodě speciálně- pedagogické poradenství, sociálně-právní poradenství, poradenské služby týkající se výběru kompenzačních pomůcek.[83]

1.2.8 Centrum J. J. Pestalozziho

Centrum J.J.Pestalozziho je obecně prospěšná společnost zaměřená na pomoc mladým lidem opouštějícím školská zařízení pro výkon ústavní péče. Organizace působí na území Pardubického kraje a kraje Vysočina. V kraji Vysočina organizace poskytuje jedinou registrovanou sociální službu - dům na půli cesty, a to v Havlíčkově Brodě.[84] „Cílem služby je vést uživatele k aktivnímu přístupu k řešení jejich vlastní situace, která je spojená s odchodem ze zařízení ústavní výchovy,

---

[80] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200658462470_27, (12.1.2008).
[81] MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200658462470_27, (12.1.2008).
[82] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200658483411_28, (4.1.2008).
[83] Srov. tamtéž..
[84] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200335672534_198, (4.1.2008).

dysfunkčních rodin, odchodu z neúspěšné náhradní rodinné péče, propuštěním z výkonu trestu odnětí svobody s možností plnohodnotné sociální integrace do společnosti. Hlavním cílem je řešení aktuální krizové situace mladých lidí v regionu, poskytnutí podpory při navazování vztahů se společenským okolím, osvojení a trénink sociálních dovedností a převzetí své vlastní odpovědnosti, pomoc při vedení domácnosti, pomoc při hledání zaměstnání a jeho udržení, poskytování prevence sociálně patologických jevů."[85] Cílovou skupinu tvoří osoby do 26 let věku opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní péče. Kapacita služby jsou 4 lůžka.[86] Služba je poskytována formou pobytovou.[87]

1.3 Oblastní charita Havlíčkův Brod

Oblastní charita Havlíčkův Brod je nestátní nezisková organizace, zřízená v roce 1991 Biskupstvím královehradeckým, se sídlem v Havlíčkově Brodě.

Základním úkolem této organizace je poskytování pomoci lidem v sociální, hmotné i duchovní nouzi, nemocným, osamělým a trpícím bez ohledu na jejich postavení, rasu, věk původ a náboženství. Oblastní charita Havlíčkův Brod působí v kraji Vysočina na území vikariátu Havlíčkův Brod a vikariátu Humpolec.[88] Ve svých střediscích nabízí široké spektrum registrovaných sociálních služeb za účasti kvalifikovaných odborníků a také dobrovolníků. Oblastní charita Havlíčkův Brod má svá střediska ve městech: Havlíčkův Brod, Humpolec, Světlá nad Sázavou, Ledeč nad Sázavou, Lipnice nad Sázavou, Golčův Jeníkov a Želiv. Středisko v Humpolci nabízí dva typy registrovaných služeb: centrum denních služeb s názvem Astra – denní centrum pro seniory v Humpolci a pečovatelskou službu s názvem Charitní pečovatelská služba Humpolec. Středisko Světlá nad Sázavou poskytuje službu nízkoprahové zařízení pro děti a mládež s názvem Nízkoprahové centrum pro děti a mládež Světlá nad Sázavou. Středisko Ledeč nad Sázavou nabízí registrované služby: denní stacionář s názvem Petrklíč – denní stacionář pro děti a mládež s mentálním a kombinovaným postižením, sociálně terapeutickou dílnu s názvem Sociální terapeutická dílna Ledeč nad Sázavou. Střediska Lipnice nad Sázavou,

---

[85] Centrum J.J. Pestalozziho, Dům na půl cesty - popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200335672534_198, (4.1. 2008).
[86] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200335672534_198, (4.1.2008).
[87] Srov. Centrum J.J. Pestalozziho, Dům na půl cesty - popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200335672534_198, (4.1. 2008).
[88] Srov. Výroční zpráva Oblastní Charity Havlíčkův Brod za rok 2006, CD–ROM, Archiv Oblastní charity Havlíčkův Brod, nepublikováno.

Golčův Jeníkov a Želiv nabízí registrovanou službu pečovatelská služba s názvy Charitní pečovatelská služba Lipnice nad Sázavou, Charitní pečovatelská služba Golčův Jeníkov a Charitní pečovatelská služba Želiv. Středisko Havlíčkův Brod poskytuje tyto registrované sociální služby: azylový dům s názvem Charitní domov pro matky s dětmi Havlíčkův Brod, sociální rehabilitaci pod názvem Byty sociální rehabilitace Havlíčkův Brod, osobní asistenci pod názvem Centrum osobní asistence Havlíčkův Brod, pečovatelskou službu s názvem Charitní pečovatelská služba Havlíčkův Brod, ranou péči s názvem Středisko rané péče Havlíčkův Brod, odborné sociální poradenství s názvem Občanská poradna Havlíčkův Brod a odlehčovací služby s názvem Domácí hospicová péče, kterou charita začala poskytovat počátkem roku 2009.[89] Oblastní charita Havlíčkův Brod poskytuje také další typy služeb, které se neřadí a nejsou registrované jako sociální služby. Jedná se o ošetřovatelskou službu, která patří do oblasti zdravotnictví a je poskytována jako Charitní ošetřovatelská služba v Havlíčkově Brodě, Chotěboři, Přibyslavi, v Ledči nad Sázavou a Světlé nad Sázavou. Dále Oblastní charita provozuje dvě mateřská centra s názvy Mateřské centrum Zvoneček v Havlíčkově Brodě a Mateřské centrum Rolnička ve Světlé nad Sázavou. Dále se Oblastní charita podílí na dobrovolnických programech ve spolupráci s dalšími organizacemi a využívá práci dobrovolníků ve svých projektech. Oblastní charita se také zapojuje do humanitární pomoci potřebným skupinám obyvatel, pořádá sbírky šatstva a Tříkrálové sbírky, podílí se na projektu Adopce na dálku a pořádá řadu kulturních a společenských akcí pro veřejnost (např. Ples lidí dobré vůle, Putování za betlémskou hvězdou aj.).[90]

Nyní se podrobněji zaměříme na jednotlivé registrované sociální služby, které oblastní charita poskytuje ve městě Havlíčkův Brod.

1.3.1 Charitní domov pro matky s dětmi Havlíčkův Brod

Charita poskytuje tuto službu v objektu s názvem Charitní domov pro matky s dětmi Havlíčkův Brod. „Je službou sociální prevence**,** jejímž cílem je pomáhat zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou vyloučením ze společnosti ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností a jednáním jiné fyzické osoby, dysfunkce rodiny, závažné důvody, kdy není osoba schopna

[89] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200332693629_73, 14.1.2008).
[90] Srov. Výroční zpráva Oblastní Charity Havlíčkův Brod za rok 2006, CD –ROM, Archiv Oblastní charity Havlíčkův Brod, nepublikováno.

zabezpečit základní životní potřeby zejména péči o sebe, výživu, domácnost a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů, s cílem pomáhat k překonání jejich nepříznivé situace a chránit tak společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů. Dalším cílem této služby je poskytnout podporu posilováním sebevědomí, samostatnosti ubytovaných při zvládání nepříznivé sociální situace, umožnit využívat místní instituce, které poskytují služby veřejnosti, žít běžným životem, na základě vytvořeného individuálního plánu.“[91] Cílovou skupinu tvoří klientky v nepříznivé sociální situaci (těhotné ženy, matky s dětmi, oběti domácího násilí atd.). Kapacita je 6 matek a 12 dětí. V rámci této služby charitní domov nabízí tyto úkony: základní sociální poradenství, poskytnutí ubytování, stravy nebo pomoc při zajištění stravy, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Služba probíhá pobytovou formou a je poskytována nepřetržitě.[92]

1.3.2 Byty sociální rehabilitace Havlíčkův Brod

„Jejich posláním je naučit matky žít samostatně a zvládat zátěžové situace, do kterých se mohou dostat v běžném životě.“[93] Cílem této služby je podpora samostatnosti klientek, zvýšení jejich sebedůvěry a pomoc obstát jim v podmínkách běžného života. Mezi další cíle patří úspěšné zapojení klientek do běžného života, zajištění jejich bydlení a také jejich úspěšné zapojení do pracovního procesu. Cílovou skupinou jsou matky s dětmi, které prošly programem resocializace v Charitním domově pro matky s dětmi a z různých důvodů ještě nemohou žít ve vlastních bytech. Kapacita služby je 12 klientů. V rámci služby jsou nabízeny úkony ubytovaní, resocializační programy, dětské programy. Služba probíhá terénní formou.[94]

1.3.3 Centrum osobní asistence Havlíčkův Brod

„Centrum osobní asistence Havlíčkův Brod pomáhá osobám se zdravotním postižením či jiným znevýhodněním tak, aby mohli zůstat ve svém přirozeném prostředí. Jde o to, aby tito lidé, využívající služby osobní asistence, mohli žít jako jejich vrstevníci,

---

[91] Oblastní Charita Havlíčkův Brod: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200332693629_73, (14.1.2008).
[92] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200332693629_73, (14.1.2008).
[93] Oblastní Charita Havlíčkův Brod: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200333622855_19, (14.1.2008).
[94] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200333622855_19, (14.1.2008).

bydlet ve svém, třeba i přizpůsobeném bytě, a nikoli v ústavu či velkokapacitním bezbariérovém objektu. Aby mohli jezdit veřejnou dopravou, kterou používají ostatní lidé, nakupovat v obchodech a využívat veřejných služeb jako většinová společnost, a nebýt z těchto objektů vyloučeni. Díky osobním asistentům se mohou vzdělávat, být zaměstnáni, vychovávat děti, žít s rodinou a s přáteli tak, jak je to běžné. Osobní asistenční služba je terénní služba, jejímž posláním je podpořit osoby s handicapem, stářím či chronickým onemocněním, aby mohli nadále vést běžný život ve svém přirozeném prostředí, a s její podporou a pomocí si zachovat soběstačnost, běžné aktivity a své zvyklosti, zvládat domácnost a běžné denní sebeobslužné úkony. Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje."[95] Cílem služby je „zajištění soběstačnosti uživatele nebo podpora rozvoje soběstačnosti, setrvání v jeho přirozeném prostředí a zachování vlastního životního stylu uživatele."[96] Cílovou skupinu tvoří osoby s jiným zdravotním postižením, osoby s kombinovaným postižením, osoby s mentálním postižením, osoby s tělesným postižením, osoby se sluchovým postižením, osoby se zdravotním postižením, osoby se zrakovým postižením a senioři. Kapacita služby je 30 klientů.[97] V rámci služby jsou nabízeny různé úkony. Patří mezi ně pomoc se samoobsluhou (hygiena, pomoc při oblékání a úpravě zevnějšku, při stravování), pomoc při zajištění běžného chodu domácnosti (hospodaření s penězi, praní, nákupy, vaření, úklid), pomoc při pohybových aktivitách (podpora při chůzi, polohování, vstávání, ukládání, pomoc při jízdě v hromadných dopravních prostředcích, při jízdě autem), kontakt s vnějším prostředím (doprovod na společenské akce, k lékaři, do zaměstnání), pomoc při prosazování práv a zájmů (jednání s úřady a jinými organizacemi, jednotlivci), pomoc při školním vzdělávání (doprovod do a ze školy, přesuny v rámci vyučování, a zajištění osobních potřeb klienta během vyučování), pomoc při výkonu povolání, dohled nad dlouhodobě nemocným. Doplňkem služby je možnost setkat se s duchovním.[98] Služba probíhá terénní formou.[99]

---

[95] Oblastní Charita Havlíčkův Brod: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200333994768_56, (14.1.2008).
[96] Propagační materiál Oblastní Charity Havlíčkův Brod, leták, Centrum osobní asistence Havlíčkův Brod, archiv Oblastní charity Havlíčkův Brod.
[97] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200333994768_56, (14.1.2008).
[98] Srov. Výroční zpráva Oblastní Charity Havlíčkův Brod za rok 2006, CD –ROM, Archiv OCH HB.
[99] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200333994768_56, (14.1.2008).

1.3.4 Charitní pečovatelská služba Havlíčkův Brod

Posláním Charitní pečovatelské služby Havlíčkův Brod je „zajistit uživatelům bio-psycho-socio-spirituální pomoc v jejich vlastním prostředí (...) Cílem je umožnit uživateli žít kvalitně a důstojně co nejdelší dobu ve vlastním prostředí domova, rodiny a místní komunity.“[100] Cílovou skupinu tvoří osoby s chronickým onemocněním osoby s jiným zdravotním postižením, osoby se zdravotním postižením a senioři. Kapacita služby je 50 klientů. Služba poskytuje nákupy, doprovod k lékaři a na úřady, úklid bytu, zajišťuje osobní hygienu, praní prádla a jeho vyžehlení a také drobné ošetřovatelské úkony. Služba je poskytována terénní formou.[101]

1.3.5 Středisko rané péče Havlíčkův Brod

Raná péče je soubor služeb zaměřený na rodinu dítěte raného věku se zdravotním postižením nebo ohrožením vlivem biologických faktorů či vlivem prostředí. Je zaměřena na podporu rodiny a vývoje dítěte. Hlavním cílem je zlepšení kvality života dítěte s postižením a jeho rodiny a podpora rodin starajících se o dlouhodobě nemocné děti a děti s postižením raného věku v regionu havlíčkobrodska.[102] Mezi další cíle patří „vyhledání rodin s handicapovaným dítětem nebo dítětem reálně ohroženým působením prenatálních, porodních nebo časně poporodních patologických jevů, pomoc rodičům dítěte s postižením adekvátně a komplexně rozvíjet všechny schopnosti dítěte, předcházení negativnímu vlivu rizik nebo jejich snížení, která ohrožují zdravý biologický, psychický a sociální vývoj dítěte a jeho rodiny, vypracování individuálního plánu pro práci s dítětem, na základě odborných vyšetření, pomoc rodině handicapovaného dítěte v oblasti sociálně právní. A pomoc rodině při integraci dítěte.“[103] Cílovou skupinu tvoří děti postižené tělesně, mentálně a děti s kombinovanými vadami, děti ohrožené ve zdravém vývoji (nezralost, předčasný porod) a rodiny těchto dětí. Kapacita služby je 100 klientů.[104] V rámci této služby jsou nabízeny odborné i praktické rady pro práci, hru i komunikaci s dítětem,

---

[100] Oblastní Charita Havlíčkův Brod: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200334207587_72, (14.1.2008).
[101] Srov. Oblastní Charita Havlíčkův Brod: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200334207587_72, (14.1.2008).
[102] Propagační materiál Oblastní Charity Havlíčkův Brod, leták, Středisko rané péče Havlíčkův Brod, archiv OCH HB.
[103] Oblastní Charita Havlíčkův Brod: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200335181141_143, (14.1.2008).
[104] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200335181141_143, (14.1.2008).

konzultace po telefonu dle potřeb uživatelů, půjčování kompenzačních, výukových a rehabilitačních pomůcek, odborné literatury a časopisů, hraček, setkávání rodin, různé druhy terapií, sjednávání konzultací s odborníky, pomoc při výběru předškolních a školních zařízení, vydávání občasníku pro rodiče postižených dětí, rehabilitační pobyty a společenské akce, podpora rodiny v krizovém období, poradenství v oblasti postižení i vývoje.[105] Služba je poskytována formou terénní a formou ambulantní.

1.3.6 Občanská poradna Havlíčkův Brod

„Občanská poradna je nezávislým místem bezplatné, důvěrné a nestranné pomoci a provázející občany při jejich obtížích. Poskytuje rady informace a pomoc lidem, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci a nejsou schopni řešit ji vlastními silami ani s pomocí svého okolí. Usiluje o to, aby občané netrpěli neznalostí svých práv a povinností, dostupných služeb nebo neschopností vyjádřit své potřeby či hájit své oprávněné zájmy. Podílí se na činnosti Asociace občanských poraden a společně s ní upozorňuje příslušné státní a místní orgány na nedostatky legislativy a na neřešené problémy občanů ve snaze ovlivnit vývoj politiky a sociálních služeb (...) Cílem služby je poskytovat odborné sociální poradenství přispívající k řešení nepříznivých sociálních situací na základě principů bezplatnosti, nezávislosti, nestrannosti a diskrétnosti co největší míra systematické a komplexní práce s klientem na základě individuálního přístupu a respektování jeho názorů, doprovázení klienta při řešení jeho problému při maximálním využití přirozené sítě místních institucí a kontaktů, podpora klienta při řešení jeho problému vedená tak, aby byl schopen samostatného jednání nezávisle na poradně.“[106] Cílovou skupinu tvoří lidé, kteří se ocitli v obtížné životní situaci a neumí ji řešit svými silami ani s pomocí okolí. Neumí se v této situaci orientovat a trpí neznalostí svých práv a povinností[107] (jedná se o oběti domácího násilí, oběti trestné činnosti, osoby bez přístřeší, komerčně zneužívané, osoby s jiným zdravotním postižením, osoby s tělesným, zdravotním postižením, osoby v krizi, rodiny s dítětem/dětmi, senioři, etnické menšiny). Poskytovaná služba má kapacitu 520 intervencí.[108] Služba poskytuje poradenství v oblasti

---

[105] Propagační materiál Oblastní Charity Havlíčkův Brod, leták, Středisko rané péče Havlíčkův Brod, archiv OCH HB.
[106] Propagační materiál Oblastní Charity Havlíčkův Brod, leták, Občanská poradna Havlíčkův Brod, archiv OCH HB.
[107] Srov. Oblastní Charita Havlíčkův Brod: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200334757184_92, (14.1.2008).
[108] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200334757184_92, (14.1.2008).

bydlení, mezilidských, pracovněprávních vztahů, občanskoprávní problematiky, pomoc při formulování a sepsání žádostí, jednání se správními orgány, organizacemi a jednotlivci ve prospěch klienta, podávání ověřených informací. Služba odborné sociální poradenství se poskytuje ambulantní formou.[109]

1.3.7 Domácí hospicová péče

V rámci domácí hospicové péče jsou poskytovány odlehčovací služby osobám v preterminálním a terminálním stadiu života a jejich rodinám. Jedná se o novou sociálně-zdravotní službu poskytovanou od počátku roku 2009. Tato služba v regionu havlíčkobrodska velice chyběla. V rámci hospicové péče jsou komplexně poskytovány služby z oblasti péče zdravotnické, sociální, psychologické a spirituální. Součástí služby je zajištění odborné zdravotnické i ošetřovatelské péče včetně pomoci spojené s léčbou bolesti, pomoc sociální, psychologická a duchovní nejen nemocnému, ale i pozůstalým. Cílem této sociální služby je umožnit nemocným v terminálním stadiu života umírat ve svém přirozeném sociálním prostředí v rodinném kruhu bez nutnosti na konci života opustit svůj domov a odejít do zdravotního či sociálního zařízení. Cílovou skupinu tvoří klienti v preterminálním a terminálním stadiu života a rodiny klientů v době péče o nemocného včetně období po jeho smrti. Služba je prováděna terénní formou, nepřetržitě. Kapacita služby jsou 2 klienti. [110]

---

[109] Srov. Oblastní Charita Havlíčkův Brod: Popis realizace poskytování sociálních služeb, Portál MPSV, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1200334757184_92, (14.1.2008).
[110] Srov. MPSV: Registr poskytovatelů sociálních služeb, http://iregistr.mpsv.cz/socreg/soubory.do?736c=b5234960cfbcf6e2&SUBSESSION_ID=1240775392907_3 (26.4.2009).

2 SPECIFIKA CHARITNÍ SLUŽBY

2.1 Poslání a prameny charitní služby

Již ve Starém Zákoně mluví Hospodin Bůh o pomoci chudým a potřebným bratřím, tak jak to dokládají úryvky z třetí a páté knihy Mojžíšovy. „Když tvůj bratr zchudne a nebude moci vedle tebe obstát, ujmeš se ho jako hosta a přistěhovalce a bude žít s tebou“ (Lv 25,35). „Bude-li u tebe potřebný někdo z tvých bratří, v některé z tvých bran v tvé zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh, nebude tvé srdce zpupné a nezavřeš svou ruku před svým potřebným bratrem“(Dt 15,7). Pravým zdrojem pro charitativní působení církve však nacházíme v druhé části Bible – Novém Zákoně. Ježíš Kristus zvěstuje radostnou zvěst, má soucit s hladovým zástupem, který několikrát nasycuje, uzdravuje nemocné jak na těle tak i na duši, těší zarmoucené (srov. Mt 9,35; Mk 3,8-10; L 4,40; J 6,2). Jasné svědectví o tom co je charita, nacházíme v evangeliu svatého Matouše „Neboť jsem hladověl, a dali jste mi jíst, žíznil jsem a dali jste mi pít, byl jsem na cestách, a ujali jste se mě, byl jsem nahý, a oblékli jste mě, byl jsem nemocen, a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení a přišli jste za mnou“ (Mt 25,35-36). O univerzalitě charitní služby, kdy je naším bližním každý člověk bez rozdílu rasy, národnosti, náboženského vyznání, svědčí podobenství o milosrdném Samaritánovi (srov. L 10,35-36). Mezi Židy a Samařany panovala otevřená a neskrývaná nenávist a z toho pramenící nepřátelství. Židé totiž nepovažovali Samařany za sobě rovné a pohrdali jimi.[111] Samaritán se ujímá potřebného člověka, i když se jedná o nepřítele. V podobenství nacházíme základní program činností charitní služby. Již od počátku církve následovali křesťané příkladu Ježíše Krista a směřovali svou pomoc trpícím, především chudým a těm nejpotřebnějším. S postupným rozšiřováním církve se ukázalo, že jednou z hlavních oblastí její činnosti, spolu s udělováním svátostí a zvěstováním Božího slova, je naplňování lásky (caritas) ke všem potřebným lidem, cizincům, nemocným vězněným, sirotkům, vdovám a dalším.[112] V prvotní církvi jsou ustanoveni jáhni, jejichž úkolem bylo starat se o potřebné jak hmotně, tak i duchovně (srov. Sk 6,1-6). Jak naplňovat službu lásky ukazuje ve svém listě i svatý Jakub, jenž nabádá křesťany k pomoci potřebným. „Co je platné, moji bratři, když někdo říká, že má víru, ale přitom nemá skutky? Může ho snad ta víra spasit? Kdyby některý bratr nebo sestra byli bez šatů a neměli jídlo ani na den, a někdo z vás by jim řekl: „Buďte s Bohem – ať vám není zima a nemáte hlad, ale nedali byste jim,

[111] Srov. POSPÍŠIL Ctirad Václav: op. cit., 97.
[112] Srov. BENEDIKT XVI: Encyklika Deus caritas est, Praha: Paulínky, 2006, čl. 22.

co potřebují pro své tělo, co by to bylo platné? Stejně tak i víra, není – li spojena se skutky, je sama o sobě mrtvá“ (Jk 2,14–17). I proto charita dnešní doby věnuje svou pozornost všem, kdo potřebují její pomoc. Svou pomoc směřuje uvězněným, chudým, migrantům, uprchlíkům, opuštěným, starým, nemocným, lidem bez domova, alkoholikům, narkomanům, zneužívaným ženám, utlačovaným menšinám, obětem různých katastrof a válek, zkrátka všem, kdo se ocitnou v jakékoliv nouzi.

2.2 Charita jako služba církve

Láska k bližnímu (caritas), která je motivovaná láskou k Bohu, je úlohou každého křesťana i církve jako celku. Tato služba lásky – caritas (diakonia) představuje jeden ze základních úkolů církve, stejně jako zvěstování Božího slova (kérygma - martyria) a slavení svátostí (léiturgia).[113] Dalším úkolem církve je také vytváření společenství (koinonia).[114] Láska uskutečňovaná církevní komunitou potřebuje řádnou organizaci pro realizaci účinné pomoci bližním. Zpočátku církev realizovala službu lásky (caritas) prostřednictvím „diakonií“, což byly první sociální ústavy v období patristiky a raného středověku. Tyto diakonie byly zřizovány při klášterech, a jejich posláním bylo poskytovat pomoc lidem v nouzi (nemocným, starým lidem, pocestným, sirotkům a podobně). V těchto diakoniích se kromě péče o osoby v nouzi rovněž připravovali a vychovávali noví pracovníci na charitním díle.[115] Teprve později vznikla charita jako sociální organizace zřizovaná církví. Aby se charita nestala pouhou společensky obecně prospěšnou organizací a neztratila tak svou jedinečnost, měla by naplňovat následující základní prvky. Křesťanská církevní charita má bezprostředně odpovídat na aktuální potřeby bližních v nouzi a současně dbát na odbornou kompetenci. Ovšem samotná odbornost nestačí, je potřeba bližním věnovat pozornost s vroucností srdce tak, aby zakusili lidskost a opravdový zájem. Pracovníci charity tak mají mít určitou vnitřní dispozici či motivaci, která vychází z nitra člověka a čerpá z opravdových lidských hodnot. Tito pracovníci se neomezují jenom na správné provedení úkonů, které mají v dané chvíli vykonat, nýbrž věnují pozornost druhému, tak jak jim to přikazuje jejich srdce. Papež Benedikt XVI. v této souvislosti hovoří ve své encyklice Deus caritas est o „formaci srdce“.[116] Křesťanská charitativní aktivita nesmí být závislá na politických stranách a ideologiích. Jejím úkolem je sloužit

[113] Srov. BENEDIKT XVI: op. cit, čl. 25.
[114] Srov. OPATRÝ Aleš: Pastorační péče v méně obvyklých situacích, Praha: Pastorační středisko Praha, 2005, 9.
[115] Srov. POSPÍŠIL Ctirad Václav: op. cit., 101–102.
[116] Srov. BENEDIKT XVI: op. cit., čl. 31.

nezištně bez snahy dosáhnout nějakých jiných cílů. Charitativní služba má být svědectvím Bohu, ovšem bez toho, že by byla víra a církev lidem v nouzi vnucována.[117] „Křesťan ví, kdy je vhodná doba o Bohu mluvit a kdy je zase správné o Něm mlčet a nechat promlouvat pouze lásku“.[118]

2.3 Specifika charitní služby s ohledem na duchovní potřeby klientů

Charitní služba by měla být poskytována prostřednictvím pracovníků charity i dalších dobrovolníků v souladu s prameny a posláním charitní služby, jak jsme se již o nich zmínili v předchozích textech, a to jako služba druhému člověku, inspirována vírou a zahrnující člověka se všemi jeho potřebami včetně potřeb duchovních. Charita se má odlišovat od jiných necírkevních organizací, zabývajících se pomocí potřebným lidem, zejména tím, že je na duchovní potřeby klientů kladen patřičný důraz a tyto duchovní potřeby nejsou odsouvány do pozadí, jak bývá někdy u sociálních organizací běžné. Kromě zajištění bio-psycho-sociálních potřeb člověka se pracovníci ve službě charity mají snažit i o plnohodnotné rozvíjení či naplnění spirituální potřeb klientů. To lze činit různými způsoby. Mezi ně patří například naslouchání, rozhovor o starostech člověka, o jeho obavách ze smrti apod., zprostředkování kontaktu na odborníka v této oblasti (většinou kněze, jáhna či duchovního z jiných křesťanských církví, erudovaného laika), zprostředkování svátostí, společnou modlitbou, zajištění účasti na bohoslužbě, umožnění pravidelného kontaktu s farností. To vše je potřeba uskutečňovat nenásilnou formou při respektování osobní svobody člověka.[119]

2.4 Duchovní potřeby klientů a jejich naplnění

Mnozí lidé, i v církvi, chápou a představují si často termín „duchovní“ jako něco nehmotného, netělesného, nemateriálního, odtrženého od života. Povzbuzování k duchovním věcem často souviselo s nezájmem o věci hmotného světa. Ve vyhraněné, radikální podobě je termín „duchovní“ chápán jako protiklad tělesného.[120] Zdá se, že takovéto pojetí duchovní otázky je mylné, protože vylučuje duchovní rozměr veškerého

---

[117] Srov. BENEDIKT XVI: op. cit., čl. 31.
[118] BENEDIKT XVI: Encyklika Deus caritas est, Praha: Paulínky, 2006, čl. 31.
[119] Srov. GRAUBNER Jan: Charitativní služba církve. Pastorační péče o charitu, Praha: ČBK, 2005, kap. 3, čl. 4.
[120] Srov. AMBROS Pavel. et al.: Studijní texty z pastorální teologie III. Služba nemocným, Olomouc: Cyrilometodějská teologická fakulta UP; Olomouc: Centrum Aletti; Velehrad: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2002, 7.

hmotného, fyzického a tělesného světa. Skutečný duchovní život se však dotýká celého člověka včetně jeho lidské přirozenosti. Zahrnuje myšlení, rozum, city, tělesnost. Z běžného života neexistuje událost, která by se duchovního života netýkala. Setkat se s druhými lidmi, pamatovat na ně v jejich potřebách, to vše již patří do duchovní života, poněvadž „duchovní člověk je člověkem komunikace a stále větší lásky.“[121] I malý úkon služby druhému člověku může mít proto svou obrovskou hodnotu, pokud je vykonán s láskou a s vědomím poslání.

„Křesťanské pojetí duchovního života není založeno na dokonalosti přirozenosti (kvalita našich ctností, síla vůle, úspěchy v získávání duchovních hodnot), nýbrž na dokonalosti vztahu.“[122] Každý člověk může tedy dát neskutečnou hodnotu každém okamžiku svého života, pokud jej bude prožívat s vědomím, že Bůh je s ním a on – člověk - je cílem konkrétní Boží láskyplné péče. Každý úkon lidského života může být takto produchovněn a stát se základním pilířem duchovního života člověka. Díky setkání s druhými lidmi může člověk svým postojem, slovem nebo činem pomoci druhému člověku nahlédnout do tohoto tajemství Boží lásky k lidem a pomoci mu nalézt svůj vlastní smysl a vidění všedního světa v novém světle.

Duchovní dimenze či pastorační činnost v sociální práci představuje pomoc při hledání odpovědí na podstatné otázky v životě klienta, otázky po smyslu života utrpení, ztráty, bolesti a konečnosti lidského pobývání ve světě. Má-li se dobře reagovat na duchovní potřeby člověka, jde tedy především o to, být ve vztahu s ním, podporovat živé vztahy klienta s druhými lidmi a podle možnosti i s Bohem. Tato dimenze se ovšem netýká jen extrémních situací, jako je vážná nemoc a cesta ke smrti. Chceme-li opravdově a upřímně přistupovat k nouzi člověka, k jeho lidské důstojnosti a všem potřebám, musíme objevovat duchovní dimenzi ve všech starostech, strastech a úkolech člověka, které se ho hlouběji dotýkají. Podstatu tedy tvoří doprovázení člověka k lidsky důstojnému zvládnutí jeho životní situace, a je-li to možné, má zde hrát roli víra pomáhajícího případně i víra klienta. Pak totiž můžeme hovořit o pastoračním přístupu v sociální práci, který je založen na profesionální sociální práci. „Významnou úlohu představuje perspektiva víry člověka a jeho jedinečnost včetně pomoci na takové úrovni víry, která je dostupná.“[123]

Pokud má doprovázející osoba pomoci naplnit duchovní potřeby klienta v obtížné

---

[121] RUPNIK Marko Ivan: Uvedení do duchovního života, Olomouc: Centrum Aletti; Velehrad: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2003, 31.

[122] AMBROS Pavel. et al.: Studijní texty z pastorální teologie III. Služba nemocným, Olomouc: Cyrilometodějská teologická fakulta UP; Olomouc: Centrum Aletti; Velehrad: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2002, 9.

[123] OPATRÝ Aleš: Pastorační péče v méně obvyklých situacích, Praha: Pastorační středisko Praha, 2005, 18–19.

sociální a životní situaci, pak má v podstatě pomoci klientovi nalézt vztah k Bohu. To ovšem předpokládá, že nejprve sám doprovázející musí nalézt cestu k Bohu. V žádném případě to neznamená pokusit se doprovázeného ovlivnit agitací, moralizováním nebo vyčítáním, spíše se má jednat o nabídku společenství, blízkosti a bezpečného prostředí. Doprovázející může ve službě druhému pomoci ne tím, co dělá, ale zejména způsobem, jakým ke klientovi přistupuje.[124]

2.5 Naplňování poslání charitní služby v Oblastní Charitě Havlíčkův Brod

Posláním Oblastní charity Havlíčkův Brod je poskytování pomoci pro všechny lidi v sociální, hmotné i duchovní nouzi, lidem nemocným a trpícím bez ohledu na rasu, původ a náboženské přesvědčení, kteří žijí nebo se nachází v regionu. Oblastní charita Havlíčkův Brod nabízí takové služby, které nikdo jiný v regionu nenabízí, a proto jsou cenné a nenahraditelné. Souvisí to také s tradičním zájmem církve, která má ve své tradici zakořeněnou právě pomoc lidem, o které moderní společnost nestála nebo těm, kteří se z různých důvodů ocitli na pokraji společnosti. Jsou to nemocní, chudí, handicapovaní lidé hledající cestu k důstojnému naplnění života, lidé kteří se nedokážou bez pomoci jiných řešit svou nepříznivou sociální situaci, v níž se ocitli. Předpokladem pro naplnění poslání je práce bez předsudků, profesní předpoklady, morální bezúhonnost a schopnost empatie pracovníků. I proto vedení charity upřednostňuje při výběru pracovníků, kteří kromě svých profesních předpokladů nabízejí i ochotu být zde pro druhé s vědomím menšího finančního ohodnocení, velké zodpovědnosti, časové náročnosti práce a někdy též nepochopení okolí, pro ty, kdo touží po smysluplné práci. Jejich motivací mohou být různá setkání a výměna zkušeností s pracovníky pracujících v jiných organizacích, účast na kurzech doplňující profesní dovednosti, a také naplnění jejich filosofického a duchovního postoje k životu. Pro zjištění, zda se naplňování poslání v Oblastní charitě Havlíčkův Brodě daří, autor bakalářské práce provedl dotazníkové šetření mezi zaměstnanci charity, jejími klienty a také s vedením jiných organizací, které poskytují sociální služby v Havlíčkově Brodě. Původně měl autor práce v úmyslu provézt kvalitativní výzkum formou rozhovorů s jednotlivými respondenty dle připravených otázek, avšak z důvodů, které budou vysvětleny v dalším textu, musel od tohoto úmyslu ustoupit a provézt pouze dotazníkové šetření, jehož výstupy pouze ilustrují názory jednotlivých skupin respondentů.

---

[124] Srov. AMBROS Pavel. et al.: op. cit., 12–15.

2.5.1 Hodnoty a postoje pracovníků Oblastní Charity Havlíčkův Brod

Pro potřeby této bakalářské práce autor vypracoval celkem 3 sady otázek, určených klientům charity, zaměstnancům charity a také pro management jiných organizací poskytujících sociální služby ve městě Havlíčkův Brod.

Otázkami pro rozhovor s pracovníky charity se autor snažil zjistit, proč pracují právě v charitním zařízení, zda se z jejich pohledu liší nějak práce v církevní a necírkevní organizaci, zda podle jejich názoru probíhá spolupráce s místní církví. Autor plánoval provést rozhovory s pracovníky charity, kteří se podílejí na provozu sociálních služeb poskytovaných Oblastní charitou přímo v Havlíčkově Brodě, a kteří by byli ochotni vyjádřit se v předem dohodnutém termínu, bez účasti třetí osoby. V rámci zachování objektivity byly pro rozhovor stanoveny tyto podmínky: jméno a příjmení respondenta nebude nikde uvedeno, respondent bude poučen o anonymitě, rozhovor bude tazatel písemně zaznamenávat během jeho průběhu a odpovědi budou sloužit výhradně pro účely bakalářské práce. Autor se rovněž zavázal slibem mlčenlivosti. Při jednání s vedením Oblastní charity Havlíčkův Brod a vedoucími jednotlivých středisek a po zjištění, že zaměstnanci nechtějí z důvodů časové vytíženosti poskytovat osobní rozhovory, se autor rozhodl změnit metodu výzkumu. Výzkum proto nakonec proběhl metodou dotazníkového šetření písemnou formou dle připravených sad otázek. Z 25 zaměstnanců, kteří v charitě v Havlíčkově Brodě pracují, jich však bylo nakonec ochotno písemně odpovědět pouze 5. Autor si je vědom, že tento počet je malý, nicméně neměl další možnosti, jak odpovědi od respondentů získat. Přestože se nejedná o reprezentativní vzorek, jsou v následujícím textu uvedeny přehledy všech odpovědí, spolu s celkovým shrnutím, které představují alespoň některé názory pracovníků Oblastní charity v Havlíčkově Brodě. Za otázkami je uvedeno stručné shrnutí s případným komentářem autora práce.

Na otázku č.1. „Jaké je poslání Vašeho zařízení či celé Oblastní charity Havlíčkův Brod?“ odpověděli zaměstnanci takto:

- Posláním Charitní ošetřovatelské a pečovatelské služby je zajistit ve vlastním sociálním prostředí uživatele takový rozsah a kvalitu potřebné zdravotní a sociální péče, která do jisté míry kompenzuje uživateli sníženou soběstačnost a umožňuje mu tak žít v přirozeném prostředí domova a nepřetrhávat vztahy s rodinou a okolím a oddálit nutnost umístění do pobytového zařízení.. Snahou je zachování důstojnosti a co nejvyšší kvality života uživatele. Posláním CHPS je zajistit našim uživatelům

bio-psycho-socio-spirituální pomoc v jejich potřebách.

- Poskytování pomoci lidem v sociální, hmotné i duchovní nouzi, lidem nemocným a trpícím bez ohledu na rasu, původ a náboženské přesvědčení.
- Posláním celé OCH HB je poskytovat služby lidem v sociální, hmotné i duchovní nouzi, lidem nemocným a trpícím bez ohledu na rasu, původ a náboženské přesvědčení, posláním Občanské poradny HB je poskytovat rady, informace a pomoc všem lidem, kteří jsou v nepříznivé sociální situaci nebo jim taková situace hrozí, neznají svá práva a povinnosti, dostupné služby nebo nejsou schopni vyjádřit své potřeby a hájit své oprávněné zájmy. Být nezávislým místem bezplatné, důvěrné a nestranné pomoci. Podílet se na činnosti Asociace občanských poraden a společně upozorňovat příslušné státní a místní orgány na nedostatky legislativy a na neřešené problémy občanů ve snaze ovlivnit vývoj politiky a sociálních služeb.
- Posláním CHDMD je pomáhat těhotným ženám, matkám s dětmi a ženám - obětem domácího násilí překlenout nepříznivou sociální situaci, kterou nejsou schopny řešit samy, poskytnutím ubytování na nezbytně nutnou dobu, v případě potřeby i utajeného bydlení.
- Posláním Střediska rané péče vyplývá ze zákona o sociálních službách a standardů sociálních služeb, kde se hovoří, že raná péče je terénní, popřípadě ambulantní služba poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené, nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivé sociální situace. Služba je zaměřena na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby.

K této otázce je možno shrnout, že všichni respondenti poměrně přesně věděli, jaké je poslání Oblastní charity Havlíčkův Brod či konkrétního projektu v Havlíčkově Brodě, kde pracují.

Na otázku č.2 „Proč jste se rozhodl/a pracovat právě v této organizaci?“ odpověděli zaměstnanci takto:

- Pracovala jsem mnoho let v nemocnici na interním oddělení a když jsem se v roce 1992 dozvěděla o Domácí péči, kterou poskytuje Charita velice mne to zaujalo. Z praxe jsem věděla o obavách nemocných, co s nimi bude až přijdou z nemocnice domů, kdo jim pomůže, kdo s nimi bude cvičit, učit chůzi, sebeobsluhu a mnoho dalších úkonů, které z důvodů své nemoci již nezvládnou. Takže právě pro poslání naší služby!
- Protože v předchozích zaměstnáních mi připadala práce příliš materialistická a necítila jsem zde přímou pomoc druhému člověku. Zde mám možnost nabízet pomoc konkrétním lidem, i když ne vždy je pomoc účinná, ale z naší i mé strany je pro člověka učiněno vše, co je možné. Nemusím se v této organizaci obávat, že na mě někdo kouká „divně“, protože jsem věřící. Přestože zde není takové finanční ohodnocení, které bych měla jinde, je zde velmi dobrý kolektiv (i když je většina pracovníků žen). Ctí se zde církevní svátky. Když má někdo soukromé problémy např. těžké nemoci v rodině, ostatní se za něj modlí. Zde mohu naplňovat evangelium - skutky lásky.
- Protože jsem sama kdysi potřebovala služby OCH HB a protože chci pomáhat lidem, tato práce mě baví a má pro mě smysl a organizace tuto službu poskytuje.
- Zajímá mě práce v sociální oblasti.
- Práci zaměřenou na rodinu s dítětem raného věku, která mě oslovuje, žádná další organizace v okolí nenabízí.

Respondenti uvedli jako důvod, proč v Oblastní charitě pracují to, že se jedná o smysluplnou práci, která je baví, sami kdysi pomoc charity potřebovali, či se jedná o jedinečnou službu, kterou jiná organizace v okolí nenabízí. Jedna respondentka uvedla jako hlavní důvod to, že cítí duchovní rozměr organizace, sama je věřící a ve víře je v kolektivu podporována, což je možno hodnotit velmi pozitivně, protože v charitní službě má vnitřní motivace a postoj pracovníků významné místo.

Na otázku č.3. „Probíhá spolupráce mezi OCH HB a ostatními zařízeními sociálních služeb v Havlíčkově Brodě a s vedením města Havlíčkův Brod? Pokud ano, na jaké úrovni, jak ji hodnotíte?“ odpověděli zaměstnanci takto:

- Město Havlíčkův Brod provádí rozvoz obědů, kterého naši uživatelé využívají. Několik našich klientů chodí nepravidelně do Domovinky, nebo na kratší pobyty do domova pro seniory Reynkova, to když jeho rodina jede např. na dovolenou. Určitá spolupráce tedy mezi námi je, víme o sobě také z komunitního plánování, na kterém jsme se jako poskytovatelé sociálních služeb ve městě pravidelně scházeli. S vedením města jedná p.ředitelka
- Spolupráce probíhá jak s městem Havlíčkův Brod tak s různými organizacemi poskytující sociální služby (pečovatelské služby, domovy důchodců, Fokus Vysočina, stacionáře), zdravotní (dětští praktici i odborní lékaři, praktičtí lékaři pro dospělé i jiné služby např. různé neziskovky, spolky (Plaváček, Kalamajka, ochotnická divadla, kapely, skauti, apod.), odborníci (psychologové, psychiatři, právníci), školská zařízení (mateřské školky, speciální vzdělávací zařízení a agentury, základní školy, střední školy, vyšší a vysoké školy, dětské domovy). Spolupráce je lepší na úrovni širší než jen s městem Havlíčkův Brod - s neziskovými organizacemi i církevními organizacemi v kraji Vysočina (charity, diakonie, církevními domovy důchodců), s církevními organizacemi v diecézi (charitní odborná kolegia, apod.).
- Spolupráce s ostatními zařízeními sociálních služeb v HB samozřejmě probíhá, na různé úrovni, záleží situaci od situace, hodnotím jí průměrně.
- Ano, ale nemohu posoudit.
- S různými zařízeními jsme spolupracovali např. na tvorbě komunitního plánování, úroveň spolupráce se mi zdá dobrá.

Respondenti většinou zhodnotili spolupráci se zařízeními sociálních služeb v Havlíčkově Brodě a s vedením města Havlíčkův Brod jako dobrou či průměrnou, a to zejména se službami s podobnou cílovou skupinou uživatelů. Respondenti uvedli také zapojení do komunitního plánování, lepší spolupráce však dle vyjádření jednoho respondenta lépe probíhá s neziskovými i církevními organizacemi v širším regionu či diecézi. Jeden respondent danou situaci posoudit neuměl.

Na otázku č.4. „Organizace kde pracujete, je církevní. Liší se z toho důvodu od jiných sociálních zařízení v Havlíčkově Brodě, které církevní nejsou. Pokud ano, v čem?“ odpověděli zaměstnanci takto:

- Asi se liší v jednání a přístupu k potřebným lidem. Naši potřební a jejich rodiny jsou s lidským přístupem našich zdravotních sester velice spokojeni, z rozhovorů víme, že srovnávají přístup i jiných pracovníků ze zdravotnických nebo sociálních zařízení a často jsou z jednání s nimi zklamáni.
- Ano, my mluvíme o zdravě narozeném člověku jako o zázraku, o stáří jako o daru, o postižení jako o požehnání, mluvíme o smrti i o věčnosti. Lidé, kteří nás potřebují i jejich příbuzní už z titulu, že jsme charita – církev, se nebojí mluvit s námi o Bohu, požádat o promluvu s knězem i o svátost nemocných. Není to příliš vidět navenek, ale je to uvnitř a ve vztazích s lidmi o které pečujeme. Často jsme první informační linkou pro lidi, kteří nás znají jen zběžně, o číslo na kněze, kterého mají požádat o to či ono, jak jej oslovit, co můžou či nemůžou, za co se platí a za co ne apod. Od nás se očekává, že budeme pomáhat lidem, když se ocitnou v nouzi, ať jsou to neočekávaná úmrtí živitelů rodin nebo povodně, apod. To prostě k nám patří.
- To nedokážu posoudit v jiných sociálních zařízeních v HB jsem nepracovala. Dle mého je to spíše o lidech, o lidskosti a lásce k člověku, jako takovému.
- Nevím, nemohu posoudit. Pracuji zde pouhé 3 měsíce.
- Nemohu posoudit, v jiném sociálním zařízení jsem nepracovala.

Dále dva respondenti uvedli, že se charita jako církevní organizace odlišuje od jiných sociálních zařízení v Havlíčkově Brodě, které církevní nejsou, především svým přístupem k lidem potřebným a také otevřeností vyplývající z duchovního rozměru charity. Zbývající respondenti nedokázali tuto otázku zhodnotit - z důvodu toho, že v jiných sociálních zařízeních v Havlíčkově Brodě nepracovali, nebo v charitě pracují velmi krátce. Vzhledem k tomu, že tuto otázku můžeme označit za klíčovou, měli by všichni pracovníci charity být schopni rozpoznat a označit duchovní rozměr služby za důležitý, přestože v charitě pracují jen krátce. Vedoucí pracovníci by proto měli věnovat větší pozornost zaučování nově přijatých pracovníků, aby byli schopni tuto odlišnost vnímat. Jinak se totiž charitní služba v budoucnu odlišovat nebude a stane se pouhou obecně prospěšnou organizací.

Na otázku č.5. „Poskytuje tento typ služby v Havlíčkově Brodě také jiný necírkevní poskytovatel?“ odpověděli zaměstnanci takto:

- Charitní ošetřovatelskou službu poskytuje jenom naše organizace. Pečovatelskou službu i město.
- Konkrétně naší službu ne. Jsme v regionu havlíčkobrodska jediná občanská poradna.
- Ne (2x)
- Neposkytuje.

Všichni respondenti v odpovědích uvedli, že stejný typ sociální služby nikdo jiný v Havlíčkově Brodě neposkytuje.

Na otázku č.6. „Vidíte nějaké výhody či nevýhody práce v Oblastní charitě Havlíčkův Brod oproti práci v necírkevních zařízeních?“ odpověděli zaměstnanci takto:

- Výhodou je dobrý, menší pracovní kolektiv, individuální způsob práce s potřebnými, možnost poskytování komplexní péče-zdravotní i sociální, podpora ve vedení organizace
- V Havlíčkově Brodě poskytuje pečovatelskou službu město, ale to jen jako samostatnou službu a převážně pro mobilní lidi. My poskytujeme pečovatelskou službu v HB jako komplex služby k ošetřovatelské službě a mnohdy v kombinaci.
- S osobní asistencí a to především lidem částečně nebo plně imobilním = nemocným ležícím lidem, kteří chtějí za podpory rodiny zůstat co nejdéle doma a pokud to bude možné, taky doma zemřít. Už tím o jaké uživatele se staráme, určuje jaký je mezi tím rozdíl. Osobní asistenci Sociální služby města prakticky neposkytují. Nevýhoda - protože je v Havlíčkově Brodě mnoho proticírkevně smýšlejících zastupitelů i lidí v městských sociálních službách, kteří jsou hlasití a již mnohokrát nám ublížili. Jedna paní doktorka, která patří do havlíčkobrodské farnosti a byla zastupitelkou říká, že některým vadí už jen to „ c“ na začátku slova charita, protože vyznačuje církev. Výhody převyšují – Celá charita se soustředí na rodinu a její posvátnost a důležitost a to v mnoha směrech. Je zde mnoho zaměstnankyň nastupujících po mateřské dovolené a ještě s více dětmi. Matky po mateřské dovolené a s více dětmi mají problém sehnat práci, zde je běžné, že má rodina 3 i více dětí. Další jsou Ty, které jsem uvedla výše v bodu 2.

- Pro mě není až tak důležité, zda jde o církevní zařízení či nikoli, pro mě je to o spolupráci s dobrými lidmi a o tom pomáhat lidem, mít rád lidi.
- Nemohu posoudit.
- Nízké finanční ohodnocení.

Respondenti uvedli, že výhodou práce v charitě je možnost individuálního způsobu práce, komplexnost práce s klientem, menší kolektiv a absence diskriminace pro pracovnice, které mají malé děti, početnou rodinu či se vracejí po mateřské dovolené. Jako nevýhoda se jeví nízké finanční ohodnocení pracovníků, údajné proticírkevní smýšlení některých zastupitelů či vlivných lidí v Havlíčkově Brodě – tato odpověď je velmi zarážející a naznačuje určité problémy při jednání se zastupiteli města. Pro jednu respondentku není podstatné, zda se jedná o církevní organizaci, oceňuje především spolupráci s dobrými lidmi a možnost pomáhat druhým.

Na otázku č.7 „Zabýváte se v rámci poskytování sociálních služeb také naplňováním duchovních potřeb Vašich klientů? Pokud ano, jak? Myslíte si, že by to bylo potřeba?“ odpověděli zaměstnanci takto:

- Pokud má nemocný potřebu, tak ano. Empatie a respektování nemocného je základní předpoklad pečovatelské služby. Uspokojování spirituálních potřeb je nedílnou součástí celostního přístupu k člověku. Respektujeme jejich potřeby, i duchovní.
- Ano, i když je to vzhledem k tomu, že většina služeb je terénních, velmi obtížné. Klienti v terénních službách jsou v kontaktu většinou jen s jedním pracovníkem, který je má na starost. Pokud víme, že klient je věřící, dochází k němu častěji věřící pracovník, aby s ním mohl přirozeně o Bohu mluvit. Pokud to nejde, jsou pracovníci poučeni, jak mají reagovat na určité otázky, které klienti pokládají. Nabídka zaopatření či duchovního rozhovoru je nabízena všem lidem. Klienti, kteří chtějí, tak dostávají pravidelně dopisy pro nemocné, které nám zasílá přímo biskupství. Všichni klienti z terénu dostávají také náš časopis. Poslední rok se spíše věnujeme péči o zaměstnance v naplňováním duchovních potřeb a rodičům dětí s postižením. Máme besedy s knězem (převážně s P. Suchárem) na témata, která si sami můžeme říci a která nás nejvíce zajímají (jak se vyrovnat se smrtí – v mé rodině, v rodině klienta, jak pomoci rodině klienta, jak odpovědět na otázky, které nám rodiny pokládají k nemoci, k postižení,

ke smrti, jak přistupovat k erotickému a sexuálnímu sblížení zdravotně postižených, apod.). Tato setkání jsou velkou duchovní posilou v naší práci.

- U nás mají klienti možnost vystupovat anonymně a plně toho využívají, ani se nedozvíme, zda jsou věřící. Pokud by měli tuto potřebu, projevili by o to zájem, určitě bychom je odkázali, nabídli kontakty na kompetentní osobu (vikáře, faráře).
- Ne, nebyl zájem.
- Ne.

Tři z pěti respondentů uvedli, že se otázkou duchovních potřeb klientů v případě jejich zájmu zabývají, na duchovní potřeby klientů myslí a nabízí jim různé způsoby k jejich naplnění (např. přednášky, zprostředkování kontaktu s duchovními, vydáváním vlastního časopisu apod.), jsou si však vědomi obtížnosti tohoto úkolu zejména v případě terénních či anonymních služeb. Dva respondenti uvedli, že se duchovními potřebami klientů nezabývají, což opět můžeme hodnotit negativně a apelovat na vedoucí pracovníky charity, aby dobře dbali na samotný výběr a také zaučování nových pracovníků.

Na otázku č.8. „Pokud byste měl/a možnost pracovat v jiném zařízení u jiného poskytovatele, využil byste tuto možnost? Pokud ano, z jakého důvodu (např. platové podmínky, pracovní doba, dojíždění, způsob práce, pracovní výhody apod.)?“ odpověděli zaměstnanci takto:

- Našim pečovatelkám vyhovuje způsob práce, pohyblivá pracovní doba, menší kolektiv, na který se může spolehnout, není práce v noci, způsob práce s nemocným v domácí péči je také jiný než např. v nemocnici - více osobní. Občas nám pečovatelka odejde za lépe placeným místem. Ale i naše organizace se snaží různými výhodami pracovníkům kompenzovat jejich náročnou práci v terénu, kdy jsou ještě navíc i řidiči. Stravenky, odměny, podpora a možnost dalšího vzdělávání, kurzy, semináře, supervize apod. Pokud je to možné i platovou úpravou.
- Jediným důvodem by byl plat nebo absolutní vyčerpání, ale spíš ne. Mou práci nepovažuji za práci, ale za poslání.
- Museli by mi nabízet všechny výše uvedené výhody a i tak bych o tom hodně přemýšlela, záleželo by na situaci
- Ano - platové podmínky, pracovní doba, dojíždění.
- Nevyužila.

Pouze jedna respondentka uvedla, že by využila možnost pracovat u jiného zaměstnavatele v případě lepších platových podmínek, pracovní doby a dojíždění. Ostatní respondenti byli spokojeni a o změně neuvažovali.

Na otázku č.9. „Probíhá nějakým způsobem spolupráce Vašeho zařízení či celé organizace s římskokatolickou církví a s havlíčkobrodskou farností? Pokud ano, jak a jak ji hodnotíte?“ odpověděli zaměstnanci takto:

- Nevím jak to popsat, abych se někoho nedotkla.
- S římskokatolickou církví ano a to převážně v průběhu Tříkrálové sbírky. Téměř všichni kněží s námi spolupracují v průběhu Tříkrálové sbírky. Z biskupství je to na úrovni informativní, články v IKD. Dále biskupové slouží výroční mše svaté a žehnají nové služby. Také se účastní na naše požádání pracovních obědů s našimi partnery z Německa i s představiteli radnic. Spolupráce s kněžími v jednotlivých farnostech obou vikariátů je různá, někde výborná, jinde občasná a někde téměř žádná. V havlíčkobrodské farnosti spočívá spolupráce v bezplatném zapůjčení části zahrady, kterou jsme díky grantu mohli udělat hezkou (vykáceli stromy, keře, uklidili nepořádek, opravili plot, prolézačky, pískoviště, schody, srovnali zem, apod.) a kterou pravidelně udržujeme. Dále v bezplatném užívání přístřešků, které jsme postavili a které spolu s vraty do farního dvora opravujeme. A dále v ohlašování několika oznámení a poděkování. Charita není považovaná za součást farního společenství, přestože zaměstnává několik farníků. Někteří farníci jsou též pravidelnými dobrovolníky a mnoho z nich charitu podporuje finančně i motlitbou. Jsme vděční za jakoukoli dobře míněnou spolupráci.
- Probíhají prezentace v kostelech, nejvíce za všechny spolupracuje vedení OCH HB, probíhají kolegia na diecézi.
- Ano, při Tříkrálové sbírce. Je pro naše zařízení přínosem.
- Ano – možnost parkování na pozemku fary, občas problematické.

Respondenti převážně uváděli, že spolupráce s církví či havlíčkobrodskou farností probíhá jen v určitých oblastech (zejména Tříkrálová sbírka), spíše omezeně, pouze jedna respondentka uvedla čilou spolupráci s církví, nikoli však s havlíčkobrodskou farností. Jedna respondetnka se nechtěla vyjádřit, aby se někoho nedotkla, což je zvláštní a naznačuje možné potíže ve spolupráci s havlíčkobrodskou farností.

Na otázku č.10. „Podílí se na spolupráci s Vámi farníci (t.j. členové místní římskokatolické církve) v Havlíčkově Brodě? Pokud ano, jak?“ odpověděli zaměstnanci takto:

- Nevím jak to popsat, abych se někoho nedotkla.
- Ano, Rada charity je z části tvořená členy místní farnosti. Ale naopak nikdo z členů charity není v pastorační radě farnosti.
- Za naše středisko – ne.
- Ano, při Tříkrálové sbírce.
- Nepodílí.

Respondenti uvedli, že místní farníci se na spolupráci s charitou podílí málo (spíše jen Tříkrálová sbírka) nebo vůbec. Zde se jeví prostor pro možné další zlepšování, které by jistě bylo prospěšné. Otázkou však zůstává, jak místní farníky do spolupráce s charitou zapojit, jak je motivovat, informovat a získat. Vedení charity by se proto mohlo či mělo věnovat propagaci charitního díla mezi své nejbližší okolí, tedy v místní farnosti. Nechce se věřit, že by místní farníci byli tak lhostejní. Odrazuje je něco, případně co?

Na otázku č.11 „Myslíte si, že by se měla podílet místní duchovní správa římskokatolické církve na formaci pracovníků či klientů OCH HB? Pokud ano, jak?“ odpověděli zaměstnanci takto:

- Nevím jak to popsat,abych se někoho nedotkla.
- Ano, ale nenásilně, rozhovory, setkáními, tak jak o tom hovoří biskup. My bychom byli rádi i za to, kdyby se duchovní správce farnosti účastnil akcí, na které je přímo pozván a na těchto akcích nějakou dobu pobyl a pohovořil s pracovníky i s klienty.
- Ne.
- Na formaci myslím že ne, jsme tu pro všechny lidi mimo jiné bez ohledu na náboženské přesvědčení, nemůžeme uživatele k ničemu nutit a o něčem je přesvědčovat. Pracovníci respektují svobodu náboženského vyznání každého uživatele, stejně tak zaměření organizace, není tedy důvod někoho formovat. Budu se opakovat je to o lidech, o lidskosti o lásce k člověku jako takovému, o tom chtít něco dělat pro druhé.
- Dovedu si ji představit pro pracovníky, formou přednášek, diskuzí na zajímavé téma, pro uživatele ne.

Dva respondenti z pěti uvedli, že by uvítali podíl místní duchovní správy na formaci pracovníků charity formou besed, přednášek či diskusí. Z jedné z odpovědí však vyplývá, že duchovní správa se příliš neangažuje a ani se nesetkává s pracovníky v případě pozvání na nějakou akci, to by jistě bylo potřeba změnit. Dva respondenti se k otázce podílu duchovní správy farnosti na formaci pracovníků či klientů charity vůbec nevyjádřili a jeden uvedl, že duchovní správa farnosti se na formování klientů podílet nemá a na formaci pracovníků charity „může“. Místní duchovní správa je jistě časově velmi vytížená, bylo by však dobré, kdyby duchovní zvážili své možnosti v rozšíření duchovní péče o pracovníky, jistě by to bylo přínosné. Bylo by potřeba, aby vedení charity vhodným způsobem s duchovní správou komunikovalo a dohodlo další postup.

2.5.2 Hodnoty a postoje klientů Oblastní charity Havlíčkův Brod

Autor zamýšlel provést rozhovory také s klienty Oblastní charity v Havlíčkově Brodě. Otázky pro klienty byly koncipovány tak, aby autor zjistil, zda jsou klienti spokojeni se službami, které u charity čerpají, proč využívají zrovna služby charity, jak jsou spokojeni s přístupem personálu, zda využili služeb jiných poskytovatelů sociálních služeb, a zda mají možnost kontaktu s duchovní správou. V rámci zachování objektivity byly pro rozhovor stanoveny obdobné podmínky jak je uvedeno ve stati k rozhovorům s pracovníky charity. Autor měl v plánu provést rozhovory se všemi klienty ve všech střediscích charity v Havlíčkově Brodě, kteří by byli ochotni vyjádřit se v předem dohodnutém termínu, bez účasti třetí osoby. Respondent by měl možnost si otázky předem promyslet. Od původně zamýšleného plánu však bylo upuštěno, protože nebyl vedením charity schválen s odůvodněním, že většina klientů nechce s okolním světem komunikovat, protože již často prožili nějakou obtížnou osobní či rodinou situaci a tudíž nikomu kromě personálu a blízké rodině nedůvěřují, nebo i proto, že jsou neustále navštěvováni a dotazováni úředníky z různých odborů (např. sociální péče, inspektory sociálních služeb apod.) nebo to neumožňuje jejich zdravotní či duševní stav. Autorovi bakalářské práce byla namísto toho nabídnuta možnost využít anonymního dotazníkového šetření písemnou formou, kdy zaměstnanci charity, kteří jsou s klienty v kontaktu, se jim pokusí nabídnout dotazníky k vyplnění. Z 50 oslovených respondentů odpovědělo jen 8 klientů. Poněvadž autor nemohl být přítomen při vyplňování dotazníků s klienty, nelze blíže specifikovat, ve kterých střediscích charity respondenti odpovídali a jaký druh služby čerpají. Přestože se nejedná o reprezentativní vzorek, jsou v následujícím textu uvedeny přehledy všech odpovědí spolu se shrnutím a komentářem, které představují alespoň některé názory

klientů Oblastní charity v Havlíčkově Brodě pro ilustraci a doplnění pohledu na charitní službu v Havlíčkově Brodě.

Na otázku č.1. „Jak jste spokojená/ý se službami, které Vám poskytuje OCH HB?“ odpověděli klienti takto:

- Velmi spokojen. (2x)
- Jsem spokojená. (4x)
- Nemám připomínek, jsem spokojený. (2x)

Všichni respondenti uvedli, že jsou se službami poskytovanými Oblastní charitou v Havlíčkově Brodě velmi spokojeni či spokojeni.

Na otázku č.2. „Proč jste se rozhodl/a využít právě služeb nabízených charitou (např. nikdo jiný tuto službu v okolí neposkytuje, je to církevní organizace, apod.)?“ odpověděli klienti takto:

- Nikdo jiný tuto službu v okolí neposkytuje a protože jde o církevní zařízení. (7x)
- Pro dostatečnou nabídku, žádná obdobná služba v našem městě není poskytována jinou organizací.

Respondenti službu využívají zejména proto, že žádný jiný poskytovatel ve městě Havlíčkův Brod takovou sociální službu nenabízí. To je jistě velmi důležité, že se charita zaměřuje na služby, které jsou v regionu potřebné.

Na otázku č.3. „Pokud by tuto službu poskytoval také někdo jiný než charita, od koho byste tuto službu raději čerpal/a a proč?“ odpověděli klienti takto:

- Od charity, je to křesťanská organizace. (2x)
- Zvažoval bych jinou organizaci podle nabídky služeb, ale charitu bych upřednostnil z důvodu nabídky duchovního doprovodu. (4x)
- Ano, u té která respektuje přesvědčení jednotlivých lidí. (2x)

Sedm z osmi respondentů uvedlo, že je pro ně velmi důležité, že se jedná o církevní zařízení. Pouze dva z dotázaných klientů by využili službu u jiné organizace, a to v případě kdyby si byli vědomi většího respektu k jejich vnitřnímu přesvědčení. Tato odpověď je zvláštní, působí, jako by v charitním zařízení nerespektovali jejich vnitřní předsvědčení, otázkou však zůstává, jak této odpovědi rozumět. Čtyři klienti naopak nabídku charity upřednostnili právě z důvodu nabídky duchovního doprovodu.

Na otázku č.4. „Jak jste spokojená/ý s přístupem personálu OCH HB? Je tento přístup odborný a kvalifikovaný?“ odpověděli klienti takto:

- Jsem velmi spokojena. (5x)
- Ano, přístup je velice lidský, plný porozumění.
- Nemám žádný negativní důvod k nespokojenosti.
- Ano, myslím, že ano.

Všichni respondenti byli spokojeni s odborným i lidským přístupem personálu charity.

Na otázku č.5. „V čem byste uvítal/a při poskytování služby případnou změnu? Je něco, co Vám při poskytování služby nevyhovuje? Jestli ano, co?“ odpověděli klienti takto:

- Nemohu jim nic vytknout, vždy vyslechnou a poradí.
- Zatím nemám podnět pro žádnou změnu. (5x)
- Vše mi vyhovuje. (2x)

Všichni respondenti byli spokojení, neměli potřebu něco ve způsobu poskytování měnit. Otázkou však je, zda skutečně nepociťují žádné ani drobné potíže, nebo ti nespokojení klienti nechtěli dotazníky vyplnit? Zpravidla se vždy najde někdo alespoň trochu nespokojený či s drobnými potížemi.

Na otázku č.6. „OCH HB je organizace zřizovaná církví. Projevuje se to nějak při poskytování služeb přímo Vám?“ odpověděli klienti takto:

- Ano, přednost vidím v tom, že je možnost duchovního růstu, přiměřené zábavy a dobrého soužití a rozvoje osobnosti v zájmové činnosti. (5x)
- Ano. (2x)
- Celkové jednání personálu je v duchu „v každém vidím Krista“.

Všichni respondenti věděli, že službu čerpají od církevní organizace a pozitivum spatřují jak v přístupu personálu, tak také v možnosti rozvíjet svou osobnost v zájmové činnosti i v naplňování svých duchovních potřeb.

Na otázku č.7. „Čerpal/a jste už někdy podobnou službu od necírkevní organizace? Lišil se nějak způsob jejich práce?“ odpověděli klienti takto:

- Nečerpal/a. (3x)
- Nemohu posoudit, neboť žádnou jinou službu jsem od nikoho nečerpal. (5x)

Nikdo z respondentů nedovedl posoudit, zda a jak se liší způsob práce při poskytování sociálních služeb v církevní a necírkevní organizaci, neboť ji nikdy předtím u jiné organizace nečerpal.

Na otázku č.8. „Nabídli Vám někdy pracovníci OCH HB možnost návštěvy kněze (duchovního), doprovod na bohoslužbu do kostela nebo podobnou duchovní službu? Pokud ano, jak tato spolupráce probíhá?“ odpověděli klienti takto:

- Návštěvy duchovního ve středisku, možnost účasti na mši svaté. (3x)
- Služba nabídnuta je, ale každý má možnost rozhodnout se sám jak ji využije. (5x)

Na otázku, zda respondentům byla nabídnuta možnost doprovodu na bohoslužbu, návštěva duchovního či podobná možnost odpověděli shodně všichni respondenti, že tato možnost jim nabídnuta byla a tři z nich ji využili přímo ve středisku, kde službu čerpají. Pět respondentů ještě k této otázce uvedlo, že je jim dána možnost rozhodnout se, zda nabídku duchovních aktivit využijí či nikoliv. Zde je nutno pozitivně ohodnotit práci pracovníků charity v oblasti duchovní péče o klienty, protože všichni respondenti byli v této oblasti informováni.

Na otázku č.9. „Ocenil/a byste, kdyby Vám pracovníci OCH HB tyto duchovní služby nabídli nebo to pro Vás není podstatné?“ odpověděli klienti takto:

- Není pro mne podstatné. (2x)
- Již jí využívám. (4x)
- Ocenil, a také oceňuji to, že můžu přijít s vlastní iniciativou v této oblasti.
- Oceňuji to ale nevyužil bych ji.

Tři respondenti nepovažují nabídku duchovní služby za podstatnou. Z toho lze uvažovat, že ne zcela všichni klienti vyhledávají charitní službu z důvodu možnosti naplnění svých duchovních potřeb.

Na otázku č.10. „Co je pro Vás podstatné při poskytování služeb charitou?“ odpověděli klienti takto:

- Společenství lidí v podobné situaci.
- Dobrý přístup ke všem. (2x)
- Možnost uplatnit své názory, mít připomínky když se mi něco nelíbí, přátelské prostředí.
- Setkání s lidmi, kteří mají i vnitřní zájem o druhé. (4x)

Respondenty kladně hodnotili při čerpání služby možnost setkání s lidmi ve stejné či podobné situaci, přátelské prostředí, uplatnění svých názorů a řešení problémů. Velmi důležité bylo také pro respondenty to, že o ně pracovníci projevují opravdový zájem a mají k nim dobrý přístup.

Na otázku č.11. „Když Vás něco trápí, máte možnost si o tom s pracovníkem OCH HB popovídat?“ odpověděli klienti takto:

- Ano, mám. (7x)
- Tato možnost tu je, buď individuálně či skupinově.

Všichni uvedli, že mají možnost si s pracovníky pohovořit.Přes všechna pozitiva je potřeba zmínit, že se však podařilo získat odpovědi na otázky pouze od malého počtu klientů a že nejsou známy názory všech, kde by se případně projevila nespokojenost nebo nedostatky ze strany charity.

2.5.3 Hodnoty a postoje managementu dalších organizací poskytujících sociální služby v Havlíčkově Brodě

Autor oslovil i management mimocharitních poskytovatelů sociálních služeb, kteří působí v Havlíčkově Brodě. Pro zachování jednotné formy výzkumu i zde byla použita metoda dotazníkového šetření písemnou formou, kdy oslovení respondenti odpovídali na otázky, jejichž cílem bylo zjistit, zda v Havlíčkově Brodě existuje spolupráce mezi charitou a jinými poskytovateli sociálních služeb, jaké jsou rozdíly v poskytovaných sociálních službách, případně jestli si charita a jiní poskytovatelé sociálních služeb v něčem konkurují, zda i oni uspokojují duchovní potřeby klientů. Z 8 organizací, které vedle OCH HB poskytují v Havlíčkově Brodě sociální služby, byly ochotni odpovědět pouze zástupci 4 organizací.

Byli to zástupci těchto organizací: Sociální služby města Havlíčkova Brodu, Úsvit - zařízení SPMP Havlíčkův Brod, Centrum pro zdravotně postižené kraje Vysočina, Domov pro seniory Havlíčkův Brod. V některých menších organizacích nespolupracují s ostatními a nechtěli proto dotazník vyplnit. Přestože získaný počet vyplněných dotazníků je velmi malý, jsou v následujícím textu uvedeny přehledy všech odpovědí, které ilustrují pohled na OCH HB a spolupráci s ní z pohledu ostatních poskytovatelů sociálních služeb města.

Na otázku č.1. Spolupracuje Vaše zařízení s Oblastní Charitou Havlíčkův Brod (dále OCH HB)? Pokud ano, na jakou činnost je tato spolupráce zaměřena? odpověděli respondenti takto:

- V rámci komunitního plánování.
- Ne. (2x)
- Spolupráce s OCH HB není navázána - klienti jsou pouze někdy odkázáni na její služby.

Zástupci dvou ze čtyř organizací, kteří byli ochotni vyplnit dotazník, uvedli, že s charitou nespolupracují vůbec, jedna organizace s charitou spolupracuje jen na úrovni komunitního plánování a jedna spolupráci nenavázala, ačkoliv její klienti jsou někdy odkázáni na návazné služby charity v Havlíčkově Brodě. To je jistě velmi škoda, že spolupráce neprobíhá a je na vedení charity, aby zvážilo, jak vhodně s ostatními organizacemi komunikovat a zapojit je do vhodné spolupráce. Není možné jen čekat na nabídky z venčí? Nebo je to z důvodu konkurence mezi organizacemi? To uvidíéme v další otázce.

Na otázku č.2. V čem byste uvítali zlepšení spolupráce s OCH HB? odpověděli respondenti takto:

- Pokud se nebudou uskutečňovat společná setkávání, tak bližší spolupráce nebude
- Naše organizace s charitou nespolupracuje, takže není co zlepšovat. (2x)
- Spolupráci v současné době vidím ve vzájemném povědomí o rozsahu a druhu poskytovaných služeb druhého poskytovatele a v případném odkázání na poskytovanou službu.

V otázce, co by se mohlo zlepšit ve spolupráci s charitou dva respondenti uvedli, že nemají (!) co zlepšovat, neboť oni s charitou nespolupracují. To je jistě škoda nejen pro obě strany, ale také zejména pro jejich klienty, kteří by v případě navázané spolupráce

mohli využívat potřebné služby. Dva další respondenti by viděli zlepšení spolupráce v komunikaci, z toho jeden z nich by také uvítal toto zlepšení ve vzájemné informovanosti o rozsahu a druhu poskytovaných služeb tak, aby byli vzájemně schopni nabídnout kontakty a bližší informace klientům.

Na otázku č.3. Spatřujete rozdíly ve službách poskytovaných Vámi a Charitou? Pokud ano, v čem tyto rozdíly vidíte? odpověděli respondenti takto:

- Nový zákon o sociálních službách a standardy kvality by měly zajistit dostatečnou kvalitu jednotlivých služeb a mělo by být jedno, kdo je poskytuje.
- Poskytování služeb jiné cílové skupině. (3x)

Tři ze zástupců oslovených organizací vidí rozdíl ve službách poskytovaných jejich organizací a charitou pouze v poskytování služby jiným cílovým skupinám, naopak jeden z dotázaných žádný rozdíl nevidí, protože standardy kvality sociálních služeb mají sjednotit způsob práce s klienty.

Na otázku č.4. Poskytuje Vaše organizace v Havlíčkově Brodě některé stejné sociální služby jako OCH HB? Proč ano, proč ne? odpověděli respondenti takto:

- Z registru poskytovatelů sociální služeb se dočtete, že OCH HB poskytuje některé služby, jako naše organizace.
- Ne, nebudu specifikovat. (2x)
- Repertoár služeb OCH HB je rozhodně širší - cílovou skupinou nejsou pouze zdravotně postižení; jiné rozdíly nemůžu posoudit (pouze půjčovna kompenzačních pomůcek v OCH HB - dražší půjčovné + hrazení zálohy).

Dvě organizace neposkytují v Havlíčkově Brodě stejnou sociální službu jako charita. Jeden z respondentů uvedl, že spektrum nabídky sociálních služeb Oblastní charity v Havlíčkově Brodě je rozhodně širší než u jejich organizace. Jeden respondent odpověděl, že charita poskytuje některé služby jako jejich organizace.

Na otázku č.5. Je Vám OCH HB v něčem konkurencí? Pokud ano, jak se s touto konkurencí vyrovnáváte? odpověděli respondenti takto:

- Pokud existují dvě stejné služby vedle sebe, tak je mezi nimi konkurence zcela jistě. Službu se snažíme provádět kvalitně. Počet klientů, kteří naše služby využívá se již řadu let nemění.

- Ne. (2x)
- Nedokážu zatím posoudit - jsem tu 3 měsíce; možná ale konkurencí je - v půjčovně kompenzačních pomůcek má pomůcky, které na našem centru zatím nemáme.

Jeden respondent nedokázal přesně zhodnotit, zda je charita konkurencí, připustil však, že v půjčovně kompenzačních pomůcek má charita pomůcky, které v jejich centru zatím nemají. Dva respondenti nevidí v charitě konkurenci, avšak jeden respondent konkurenci v charitě spatřuje a snaží se jí čelit zkvalitňováním nabízených služeb. Zdá se tedy, že v tak malém prostoru jako je město Havlíčkův Brod konkurence mezi poskytovateli sociálních služeb v určité míře probíhá.

Na otázku č.6. Jakým způsobem pracujete se svými zaměstnanci (např. jak je motivujete), aby pracovali ve Vaší organizaci dlouhodobě? odpověděli respondenti takto:

- Podílí se na sestavování metodik pro služby, jsou vysíláni na různá školení, výměnné stáže, zabýváme jejich návrhy na změny.
- Zvyšování kvalifikace – kurzy, školení, vzdělávání. (2x)
- Zaměstnance nemám - sama jsem zaměstnancem.

Management jednotlivých organizací projevil zájem si své pracovníky dlouhodobě udržet, a to zejména možností dalšího vzdělávání formou kurzů, výměnných stáží a podobně. V jedné organizaci k těmto formám motivace patří ještě zajímavá možnost podílet se na sestavování metodik pro služby či řešením jejich připomínek.

Na otázku č.7. Zabýváte se při poskytování sociálních služeb Vašim klientům také uspokojováním duchovních potřeb klientů? Pokud ano, jak? odpověděli respondenti takto:

- Respektujeme otázku víry klientů; jsme klientům nápomocni, pokud budou chtít doprovodit na mši; věnujeme se svátkům Velikonoc a Vánoc - povídání s odborníkem na tyto svátky; klienti mají možnost pravidelně navštěvovat bohoslužby ve dvou našich zařízeních.
- Ne. (2x)
- Nezabýváme se tím.

Ve třech organizacích ze čtyř se nezabývají uspokojováním a naplňováním duchovních potřeb svých klientů, pouze jedna organizace tuto otázku respektuje a snaží se

ji v rámci svých možností realizovat (např. organizováním besed k svátkům, doprovodem na bohoslužby, či jejich organizováním ve svých střediscích). Zde je možno vidět určitý rozdíl oproti charitním službám, kde je téma uspokojování duchovních potřeb klientů v důležité. Tuto otázku je možno označit za klíčovou, protože se dotýká hlavního rozdílu mezi charitou a ostatními organizacemi, a tím je ohled na duchovní potřeby klientů.

2.6 Podněty pro zkvalitnění charitní služby v Havlíčkově Brodě

Oblastní charita Havlíčkův Brod splňuje jistě řadu oblastí, kde se daří naplňovat poslání charitní služby. Oblastní charita Havlíčkův Brod poskytuje sociální služby nezištně a s velkým nasazením své služby lidem na okraji společnost, dále realizuje projekty, které ve městě nikdo jiný nenabízí, což vyplynulo také z dotazníkového šetření u všech skupin respondentů. Je potřeba vyzdvihnout, že řada zaměstnanců pracuje v Oblastní charitě v Havlíčkově Brodě bez ohledu na nízký plat, nutnost dojíždění, motivuje je zejména vnitřní přesvědčení a zápal pro dobou věc, dobrý kolektiv a pracovní klima, možnost dalšího vzdělávání, nediskriminující prostředí. Pracují zde také lidé, kteří se aktivně hlásí k víře v Boha a identifikují se s církví, a proto věnují duchovním potřebám klientů dobrou pozornost, čehož jsi jsou klienti vědomi a kladný přístup pracovníků k jejich duchovním potřebám hodnotí velmi pozitivně. Velmi dobře je také rozvíjena spolupráce se školami, kulturními zařízeními, zájmovými sdruženími či odborníky v oborech vzdělávání, prevence a výchovy či medicíny. Jsou zde projekty, kterým se dlouhodobě daří, jako například Tříkrálová sbírka, do které jsou zapojeni také dobrovolníci a spolupracovníci z řad skautů, místních farníků, škol a další. Daří se navazovat a rozvíjet kontakty se sociálními neziskovými organizacemi v rámci kraje Vysočina či královehradecké diecéze.

Přesto se v dalším textu budeme věnovat oblastem, kde by mohlo dojít ke zlepšení nebo zintenzivnění úsilí tak, aby bylo charitní poslání v konkrétních podmínkách naplňováno co nejlépe. Podněty budou vycházet částečně z výsledků zjištěných v dotazníkovém šetření a také z vlastních zkušeností autora této práce, který byl řadu let členem havlíčkobrodské farnosti a také pracoval jako dobrovolník charity. Tyto podněty jsou směřovány především k vedoucím pracovníkům Oblastní charity v Havlíčkově Brodě, kteří jsou zodpovědní za způsob poskytování charitní služby, a kteří mohou také leccos změnit. Dále jsou podněty směřovány k místní duchovní správě, která by se v rámci svých možností měla více angažovat na spolupráci s charitou, samozřejmě také k místnímu ordináři, který by jakožto zřizovatel mohl charitní službu výrazně ovlivnit.

2.6.1 Péče o duchovní potřeby klientů charity

Z výše uvedených textů je zřejmé, že se kvalitní služba v Oblastní charitě Havlíčkův Brod nutně musí dotýkat duchovních potřeb všech klientů. Člověk, který je v tísni, hledá smír, smysl, naplnění svého života. V působení charity by mělo být samozřejmostí, že v jí poskytovaných sociálních službách je propojena pomoc hmotná s duchovní, přičemž je klientům ponechána svoboda volby, zda duchovní pomoc využijí nebo ne. Z vyhodnocení dotazníkového šetření mezi klienty charity vyplynulo, že klienti, kteří byli ochotní dotazník vyplnit, jsou s možnostmi naplnění svých duchovních potřeb spokojeni. Otázkou je, zda to takto vnímají všichni klienti charity. Domníváme se, že by bylo velmi vhodné, kdyby v Oblastní charitě Havlíčkův Brod byla osoba, konkrétně určený vzdělaný pracovník s pastoračnímu zkušenostmi, který by uměl intenzivně a soustavně pracovat v oblasti péče o duchovní potřeby klientů, nabízet citlivě a vhodně možnost účastnit se bohoslužby, zařídit návštěvu kněze, zprostředkovat přijetí svátostí, v případě zájmu klienta také modlitbu nebo četbu Písma svatého apod. Zvláštní péče by měla být věnována ekumenickému dialogu a potřebám těch klientů, kteří se hlásí k jiným církvím, což bylo naznačeno i v dotazníkovém šetření u klientů charity. Je však potřeba zdůraznit, že zdaleka ne všichni klienti i členové personálu spojují své duchovní potřeby s vírou, se vztahem k Bohu, s náležitostí k církvi a křesťanským životem. Z toho je potřeba vycházet, protože nevhodné připomínání, ne-li snad vnucování duchovní péče má spíše negativní důsledky. Jestliže se klient neidentifikuje s vírou v Boha, pak je potřeba mu nabízet přátelský, dobrý vztah, úctu, důvěru při poskytování služby, protože v tom spočívá láska k člověku.

Z dotazníkového šetření s pracovníky bylo patrné, že někteří pracovníci, zvláště, pokud v charitě pracují zatím krátkou dobu, nevěnují oblasti duchovních potřeb klientů patřičnou pozornost, přestože vedení charity a vedoucí pracovníci středisek tuto oblast za důležitou považují a také znají mechanizmy, jak možnost naplnění duchovních potřeb klientům nabízet (např. setkání s duchovním, účast na bohoslužbě, četba Písma a společná modlitba, charitní časopis a další vhodné tiskoviny apod.). Je důležité, aby vedoucí pracovníci v zařízení vytvářeli takové pracovní, personální a provozní podmínky, zejména v době zaučování nových pracovníků, aby personál mohl poskytovat služby klientům nejen s úctou, beze spěchu a na profesionální úrovni a také zejména s citlivostí k jejich duchovním potřebám, které klienti mohou vyjádřit, jen pokud cítí přijetí a bezpečné prostředí. Záleží tedy na osobním přístupu a invenci zodpovědných osob v každém zařízení sociálních služeb charity v Havlíčkově Brodě.

2.6.2 Formace charitního pracovníka

Aby charita jako organizace církve mohla dobře plnit své poslání, její služba potřebným byla vždy službou naplňovanou duchem evangelia, je nutné odborně vzdělávat, motivovat a duchovně formovat všechny ty, kteří se podílí na její činnosti. V naší sekularizované společnosti je jistě těžké, takřka nemožné, aby všichni lidé, kteří se podílejí na charitním díle, byli zakotveni v církvi. Zde nastává problém už při samotném výběru nových pracovníků a spolupracovníků, protože v řadě regionů, jako například na Vysočině, jednoduše výběr z řad věřících uchazečů není. Je ovšem důležité, aby ti, kdo v charitě pracují, měli alespoň povědomí o křesťanských principech a jejich formace vedla k základním etickým hodnotám.[125] Jinak hrozí, že se také charita v Havlíčkově Brodě stane jednou z mnoha obecně společensky prospěšných organizací. Nového pracovníka je třeba seznámit s cílem charitní služby a vysvětlit mu, že práce v charitě je založena na křesťanském duchovním rozměru, na snahu pravdivě žít evangelium jak v pracovním kolektivu, tak především k lidem, k nimž je pomoc směřována. Je tedy důležité věnovat dobrou pozornost jak výběru nového pracovníka, tak procesu „zapracování se“ v novém charitním prostředí. Jedna respondentka v dotazníkovém šetření pracovníků uvedla, že se tak při zaučování nových pracovníků děje, ovšem je nutné tomuto věnovat pozornost ve všech střediscích a v případě všech nových i stávajících pracovníků. Vytváření dobrých vzájemných vztahů na pracovišti, založených na vzájemné úctě, důvěře, lásce a respektování se, sdílení a řešení problémů osobních i pracovních, je jistě dobrým předpokladem a motivací pro všechny, kteří vykonávají náročnou službu druhým. Je to jistě také důležité svědectví pro okolí.[126] Formování pracovníka v jeho motivech a postojích, může mít mnoho způsobů. Měla by v ní určitě mít své pravidelné místo společná modlitba před začátkem pracovního dne, jako povzbuzení a uvědomování si společné úlohy, pravidelná účast na společné bohoslužbě, která je sloužena na potřeby charity a za její pracovníky, uspořádáním přednášek s duchovní tématikou (např. o životě světců, zvláště těch, kteří se věnovali vykonávání péče o potřebné), četbou Písma svatého, setkáním s duchovním, se kterým by bylo možné řešit problémy osobní i pracovní. Obohacující může být účast na duchovním cvičení či obnově. Je potřeba, aby také pracovníci v Oblastní charitě Havlíčkův Brod nalezli pravidelně alespoň trochu času ve svém již tak časově náročném a vytíženém povolání a této duchovní formaci věnovali

[125] Srov. GRAUBNER Jan: op. cit., kap. 3.
[126] Srov. tamtéž.

náležitou pozornost. Jistě není nutné všechny pracovníky k pravidelné účasti na duchovních aktivitách nutit, spíše nabízet, trpělivě povzbuzovat a zajistit, aby tato nabídka zde alespoň byla. K formaci mohou přispět také společná setkání dobrovolníků a pracovníků místní charity s pracovníky jiných charit, a ekumenická setkání s pracovníky charitativních organizací jiných křesťanských církví (diakonie apod.), a dále setkání s farníky s cílem podělit se o své zkušenosti, zážitky jak duchovní, tak samozřejmě pracovní. Pro profesní vzdělávání se má pracovník účastnit různých odborných kurzů (krátkodobých i dlouhodobých), seminářů, vzdělávacích pobytů, stáží, přednášek a podobně. Je nutno vyzdvihnout, že tomuto vzdělávání je také v Oblastní charitě Havlíčkův Brod věnována náležitá péče.

2.6.3 Spolupráce mezi Oblastní charitou Havlíčkův Brod a farností

Z dotazníků nevyplývá, že by byla spolupráce mezi havlíčkobrodskou farností a zdejší charitou obzvlášť čilá, přitom by mohla být oboustranně užitečná a prospěšná. Jeden z hlavních důvodů malé spolupráce místní duchovní správy s charitou může být skutečnost, že kněží je zde málo a přitom se musí duchovně postarat i o řadu nemocných ve zdejší nemocnici, psychiatrické léčebně a ve třech domovech pro seniory. Zároveň mají tito kněží na starosti přilehlé farnosti a proto není divu, že jim mnoho času a sil nezbývá. Je tedy potřeba, aby se na charitním díle podílelo více věřících - dobře vyškolených laiků, kteří se mohou účinně podílet na charitním díle, včetně naplňování duchovních potřeb klientů. Pomoc lidem v nouzi je záležitostí všech.

V Havlíčkově Brodě se daří spolupráce asi nejvíce naplňovat při pořádání a zajišťování sbírek oblečení a také při Tříkrálové sbírce. Někteří farníci jsou pravidelnými dobrovolníky a mnoho z nich charitu podporuje finančně i modlitbou. Další spolupráce spočívá v bezplatném zapůjčení části farní zahrady a také v bezplatném užívání přístřešků pro parkování charitních vozů na pozemku fary a v ohlašování oznámení a poděkování za pomoc. Určité rezervy jsou v komunikaci mezi charitou a farností, respektive s jejím vedením, která je omezena pouze na ohlášky v kostele. Dle názoru jednoho respondenta z dotazníkového šetření pracovníků z řad charity, není charita v Havlíčkově Brodě považována za součást farního společenství, přestože zaměstnává několik farníků, a je to právě ona, která první oslovuje lidi vzdálené od církve a svou činností usiluje o naplnění evangelního odkazu o pomoci bližním. Bylo by dobré, aby charita prezentovala svoji činnost na pravidelných setkáních, např. při farním dni nebo na zasedání farní či pastorační rady. Velkou chybou je, že ačkoliv rada charity je z části tvořena členy místní farnosti,

tak nikdo z členů charity není členem pastorační rady farnosti. Charitě by měla být dána větší možnost přispívat do místního farního časopisu, který zdejší farnost vydává a pravidelně seznamovat jeho čtenáře s náplní své práce, jednotlivými zařízeními, nabídkou možnosti spolupracovat na charitním díle apod. Také v charitním občasníku by si klienti mohli přečíst duchovní povzbuzení, stručné zprávy o dění ve farnosti, pozvání k bohoslužbě, na setkání s Písmem Svatým, k zájezdu na nějaké poutní místo, koncert a podobně. Velkou pomocí pro naplňování poslání charity v Havlíčkově Brodě by byla pravidelná péče ze strany místní duchovní správy, například poskytování duchovního vedení jak klientům charity, tak i pracovníkům, spolupracovníkům a dobrovolníkům, a to vše samozřejmě s ohledem na časové možnosti místní duchovní správy. Značným přínosem by určitě byla alespoň 1krát za měsíc mše svatá, která by byla obětovaná na úmysly charity, nebo alespoň občas uskutečňované duchovní formace pro charitní pracovníky, spolupracovníky a dobrovolníky, poskytované formou osobního pohovoru, kde by byla možnost svěřit se i s osobními problémy, skupinovou katechezí, společnou modlitbou nebo duchovní obnovou. V současné době probíhají v Havlíčkově Brodě mše svaté za charitu pouze 1krát za rok. Na cílené duchovní formaci pracovníků a spolupracovníků charity se duchovní správa farnosti nepodílí vůbec. Pro lepší pastoraci klientů charity by bylo vhodné, aby se místní duchovní správce nebo jím pověřený pastorační pracovník, účastnil společných setkání a pracovních porad s vedením charity, což by výrazně přispělo k lepšímu zmapování duchovních potřeb jednotlivých klientů a pracovníků charity a napomohlo to ke zkvalitnění duchovní péče poskytované pracovníky charity.

2.6.4 Další podněty pro kvalitní charitní službu

Jak vyplývá z dotazníkového šetření pro management mimocharitních poskytovatelů sociálních služeb v Havlíčkově Brodě, spolupráce s Oblastní charitou Havlíčkův Brod probíhá zcela okrajově nebo vůbec. Je nezbytné, aby pracovníci jednotlivých organizací byli schopni informovat klienty o službách a možnostech, které nabízejí ostatní organizace a poskytnou jim potřebné kontakty, pokud by potřebovali také jejich služby pro řešení své nepříznivé sociální situace. Dále by bylo určitě dobré, pokusit se navázat či rozvinout bližší spolupráci. Předpokladem je proto lepší komunikace mezi všemi poskytovateli sociálních služeb ve městě Havlíčkův Brod, výměna informací o službách charity, zajímavých přednáškách či výletech s pozváním pro klienty i pracovníky z jiných organizací, pořádáním společných „klientských dnů“ spolu

s nabídkou volnočasových aktivit pro klienty. Velkým úkolem pro vedení charity je, pokusit se navázat kontakty s těmi organizacemi, které zatím nespolupracují a nabídnout jim spolupráci např. při společném profesním vzdělávání zaměstnanců (stáže, kurzy, semináře, exkurze apod.) a dalších společných aktivitách.

ZÁVĚR

Posláním Oblastní charity Havlíčkův Brod je poskytování pomoci pro všechny lidi v sociální, hmotné i duchovní nouzi, lidem nemocným a trpícím, bez ohledu na rasu, původ a náboženské přesvědčení, kteří žijí nebo se nachází v regionu. Oblastní charita Havlíčkův Brod tak navazuje na tradiční poslání a prameny charitní služby, kterými jsou pomoc bližnímu, lidem na okraji společnosti, znevýhodněným a jinak potřebným, tedy služba lásky k bližnímu motivovaná láskou k Bohu.

Oblastní charita Havlíčkův Brod odpovídá na potřeby současné společnosti také svým postavením mezi jinými poskytovateli sociálních služeb v Havlíčkově Brodě, a to tak, že v porovnání s nimi, poskytuje převážně takové sociální služby, které oni nenabízí nebo jsou poskytovány specifickým cílovým skupinám. Jedná se o pomoc osamělým matkám s dětmi, lidem bez domova, bezplatné poradenství lidem v osobní či sociální nouzi, terénní pomoc rodinám s dětmi se zdravotním postižením či seniorům a osobám těžce nemocným včetně domácí hospicové péče. Nad rámec výše uvedených specifických sociálních služeb zabezpečuje například humanitární pomoc, sbírky šatstva, Tříkrálovou sbírku a projekt Adopce na dálku, a další. Kromě typu poskytovaných služeb se Oblastní charita Havlíčkův Brod odlišuje tím, že kromě bio-psycho-sociálních potřeb dbá při poskytování sociálních služeb také na duchovní potřeby svých klientů. Ohled na duchovní potřeby klientů představuje základní znak, kterým se sociální služby Oblastní charity Havlíčkův Brod odlišují od jiných obecně prospěšných sociálních organizací. To však neznamená, že by se ostatní poskytovatelé duchovním potřebám svých klientů vůbec nevěnovali. Výlučnost Oblastní charity Havlíčkův Brod však spočívá v tom, že se od ní tento aspekt přímo očekává, a v tom jak ho naplňuje, protože je podstatný při plnění poslání charitní služby, která ve své podstatě má být svědectvím o Bohu, ovšem bez toho, že by byla víra a církev lidem v nouzi vnucována. Duchovní potřeby klientů jsou v podmínkách sociálních služeb Oblastní charity naplňovány formou naslouchání, rozhovoru o starostech člověka, lidském přístupu personálu, zprostředkováním kontaktu na kněze, jáhna či duchovního z jiných křesťanských církví, případně erudovaného laika, zprostředkováním svátostí, společnou modlitbou, zajištěním účasti na bohoslužbě či umožnění pravidelného kontaktu s farností. V charitní službě poskytuje sociální služby personál, který je nejen dobře odborně zdatný, ale jeho práce je službou vycházející z vnitřního předsvědčení. Projekty a služby Oblastní charity Havlíčkův Brod musí dle zákona o sociálních službách splňovat standardy kvality sociálních služeb a mají být poskytovány odborně zdatným a kompetentním personálem.

Postoje a názory pracovníků a klientů Oblastní charity Havlíčkův Brod a také managementu jiných sociálních organizací, získané z vyplněných dotazníků, přestože jich nakonec byl jen omezený počet, toto shrnutí potvrzují. Přesto naznačily možné problémy a podněty pro zlepšení její práce tak, aby co nejlépe naplňovala své poslání a realizovala své postavení mezi sociálními službami v Havlíčkově Brodě. Při výběru a také zaškolování nových pracovníků mají vedoucí pracovníci více dbát na to, aby byli všichni pracovníci bez ohledu na délku svého působení v charitě připraveni a schopni nabídnout klientům možnosti naplnění duchovních potřeb a to v souladu s poslání charitní služby jako takové. V rámci Oblastní charity Havlíčkův Brod není dostatečně rozvinuta spolupráce s jinými poskytovateli sociálních služeb v Havlíčkově Brodě. Vše tkví v účinné a dobré komunikaci mezi jednotlivými poskytovateli, kdy první krok musí učinit Oblastní charita sama. K lepšímu naplňování poslání charitní služby by dále přispěla lepší spolupráce s místní havlíčkobrodskou farností. Duchovní správa je sice časově vytížena náročnou službou nemocným v okresní nemocnici, psychiatrické léčebně, přilehlých farnostech a z důvodu jiných povinností, přesto by mělo vedení Oblastní charity usilovat o lepší komunikaci s místní duchovní správou a o navázání bližší spolupráce, s cílem co nejlépe odpovídat především na duchovní potřeby klientů i zaměstnanců charity. K tomu by určitě napomohla lepší informovanost farního společenství o činnosti charity a její zastoupení v pastorační radě.

V samotném závěru můžeme konstatovat, že ve spektru sociálních služeb má činnost charity své nezastupitelné místo, díky profesionální úrovni poskytovaných služeb a jejich širokému spektru, a díky přidané hodnotě, kterou představuje pozornost věnovaná podstatné oblasti lidských potřeb, stojící na jejich pomyslném žebříčku hodnot nejvýše – duchovním potřebám.

Přehled použitých symbolů a zkratek

Biblické zkratky podle ekumenického překladu

Lv	Třetí kniha Mojžíšova (Leviticus)
Dt	Pátá kniha Mojžíšova (Deuteronomium)
Mt	Matoušovo evangelium
Mk	Markovo evangelium
L	Lukášovo evangelium
J	Janovo evangelium
Sk	Skutky apoštolské
Jk	List Jakubův

Ostatní zkratky

MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
OCH HB	Oblastní charita Havlíčkův Brod
CHDMD	Charitní domov pro matky s dětmi
CHPS	Charitní pečovatelská služba
IKD	Informace královéhradecké diecéze

Seznam literatury

1. AMBROS Pavel (a kol.): Studijní texty z pastorální teologie III. Služba nemocným, 1. vyd., Olomouc: Cyrilometodějská teologická fakulta UP; Olomouc: Centrum Aletti; Velehrad: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2002.
2. BENEDIKT XVI.: Encyklika Deus caritas est, Praha: Paulínky, 2006. ISBN 80-86949-03-6.
3. Bible - Písmo svaté Starého a Nového zákona, včetně deuterokanonických knih – český ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost, 1995. ISBN 80-85810-08-5.
4. GRAUBNER Jan: Charitativní služba církve. Pastorační péče o charitu, Praha: ČBK, 2005.
5. KOZLOVÁ Lucie: Sociální služby, Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-662-7.
6. KREBS Vojtěch a kol.: Sociální politika, Praha: ASPI, a.s., 2005. ISBN 80-7357-050-5.
7. MATOUŠEK Oldřich: Slovník sociální práce, Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
8. MATOUŠEK Oldřich a kol.: Základy sociální práce, Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.
9. OPATRNÝ Aleš: Pastorační péče v méně obvyklých situacích, 4. vyd., Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha, 2005.
10. POSPÍŠIL Ctirad Václav: Teologie služby, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-748-1.
11. Propagační materiál Centra pro zdravotně postižené kraje Vysočina - pracoviště Havlíčkův Brod, leták, archiv Centra pro zdravotně postižené kraje Vysočina - pracoviště Havlíčkův Brod.
12. Propagační materiál Oblastní charity Havlíčkův Brod, leták, Centrum osobní asistence Havlíčkův Brod, archiv Oblastní charity Havlíčkův Brod.
13. Propagační materiál Oblastní charity Havlíčkův Brod, leták, Občanská poradna Havlíčkův Brod, archiv Oblastní charity Havlíčkův Brod.
14. Propagační materiál Oblastní charity Havlíčkův Brod, leták, Středisko rané péče Havlíčkův Brod, archiv Oblastní charity Havlíčkův Brod.
15. Propagační materiál sdružení Úsvit - zařízení SPMP Havlíčkův Brod, leták, archiv sdružení Úsvit - zařízení SPMP Havlíčkův Brod.

16. RUPNIK Marko Ivan: Uvedení do duchovního života, Olomouc: Centrum Aletti; Velehrad: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2003. ISBN 80-86715-09-4.

17. Výroční zpráva, Oblastní charita Havlíčkův Brod 2006, CD–ROM, Archiv Oblastní charity Havlíčkův Brod.

18. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění.

19. www.ddhb.hbnet.cz

20. www.iregistr.mpsv.cz

Resumé

Autor bakalářské práce ukazuje, že poslání charitní služby v podání Oblastní charity Havlíčkův Brod má své nezastupitelné místo ve spektru sociálních služeb ve městě Havlíčkův Brod, což dokládá podrobným výčtem poskytovaných sociálních služeb uvedených jednotlivými poskytovateli v Registru sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí, ověřeným reálným stavem a vlastní praxí, včetně dotazníkového šetření mezi pracovníky a klienty Oblastní charity a zástupci managementu jiných poskytovatelů sociálních služeb. Stručným shrnutím zjištěných poznatků lze konstatovat, že na rozdíl od ostatních poskytovatelů sociálních služeb nabízí Oblastní charita řadu služeb, které jiné subjekty nenabízí a výlučná je rovněž i její pozornost věnovaná naplňování duchovních potřeb klientů vyplývající z poslání charitní služby jako takové.

Autor práce předkládá i některé zjištěné nedostatky a navrhuje možnosti pro jejich řešení. Konkrétně se jedná zejména o problematiku výběru a přípravy charitního pracovníka pro výkon charitní služby, oblast spolupráce mezi Oblastní charitou a místním farním společenstvím, dořešení způsobu naplňování duchovních potřeb klientů charity a zlepšení vzájemné komunikace a spolupráce s ostatními poskytovateli sociálních služeb ve městě.

Anglická anotace

„Charity mission in the spectrum of social services in Havlíčkův Brod“

Author of tis bachelor thesis shows that the mission of Charity services in the administration of Regional Charity Havlíčkův Brod has an irreplaceable position in the spectrum of social services in the town of Havlíčkův Brod. This is illustrated by using the detailed listing of social services provided by individual providers of social services in the Register of the Ministry of Labor and Social Affairs, which corresponds with actual situation and conclusions found in questionnaire survey among emploees and clients of the Regional Charity Havlíčkův Brod and regional management representatives of other providers of social services. Brief summary of recorded knowledge can be noted that, in contrast to other providers of social services, the Regional Charity offers exclusive range of social services and pay attention to fulfilling the spiritual needs resulting from the mission Charity services as such. The author presents also some shortcomings and proposes options for dealing with them. Specifically, it is particularly on the issue of selection and training Charity emploees, an area of cooperation between the Regional Charity and the local parish community, a full solution to the method of fulfilling the spiritual needs of clients and improving mutual communication and cooperation with other providers of social services in the city.

Key words: Regional charity, mission of charity services, providers of social services, social service, spiritual needs

Počet slov

Stránky :	69
Slova :	20 513
Znaky (bez mezer) :	128 493
Znaky (včetně mezer) :	149 099
Odstavce :	571
Řádky :	2 267

Počítáno včetně poznámek pod čarou